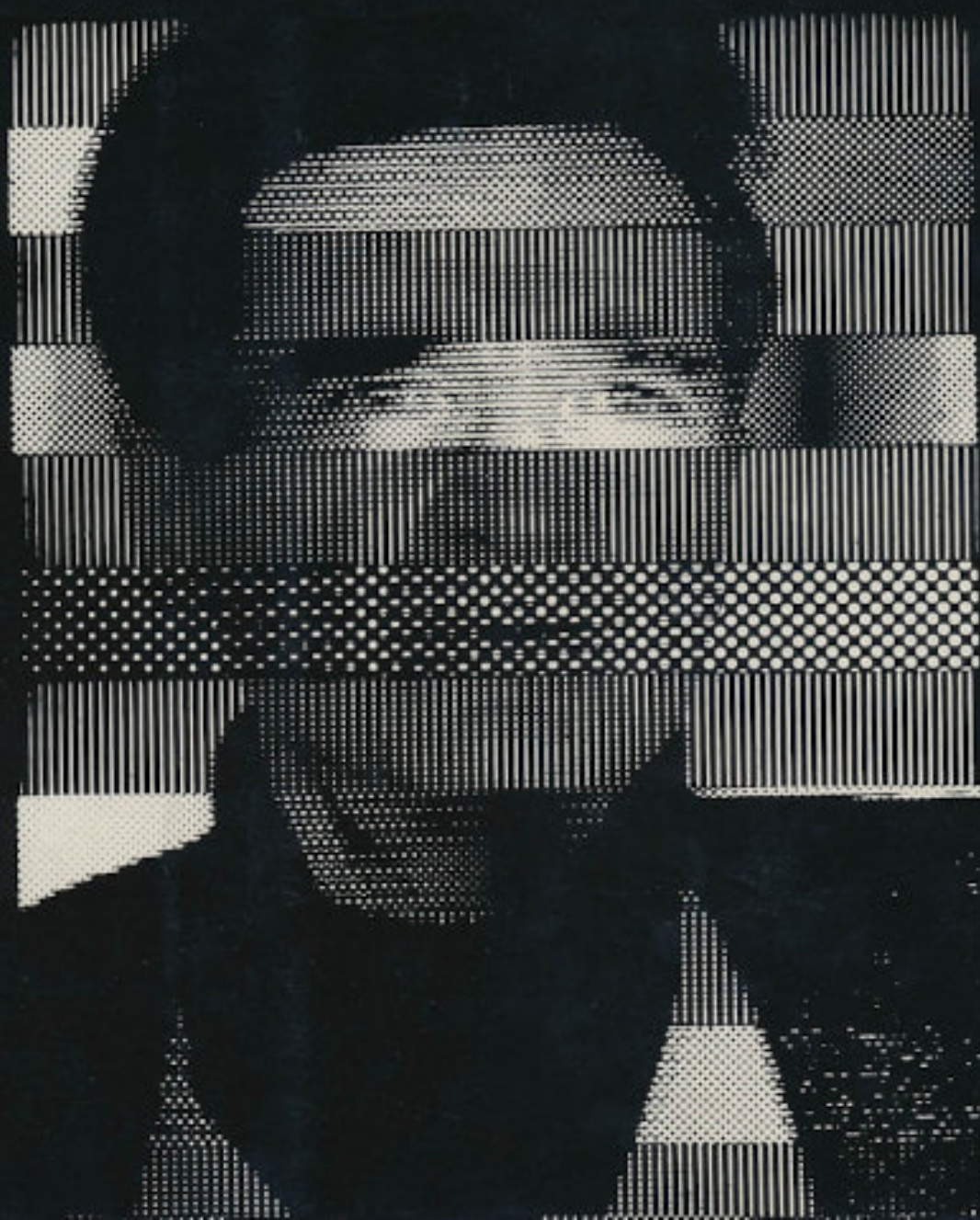

E.M. Cioran

Mărturisiri și anateme

EMIL CIORAN
MĂRTURISIRI ȘI ANATEME

1987

La liziera existenței

Când Hristos a coborât în infern, dreptcredincioșii întru legea cea veche, Abel, Enoh, Noe, i-au întâmpinat cu neîncredere învățătura și n-au răspuns chemării sale. L-au crezut trimisul celui Viclean, de ale cărui mreje se temeau. Numai Cain și cei din spița lui au primit ori s-au făcut că primesc noua doctrină, l-au urmat pe Iisus și au părăsit infernul împreună cu el. — Iată ce propovăduia Marcion.

«Izbânda celui rău», vechea obiecție adusă ideii de Creator milostiv sau măcar onorabil cine a argumentat-o mai temeinic decât acest eretic, cine i-a mai deslușit cu atâta pătrundere caracterul insurmontabil?

*

Paleontolog de ocazie, am petrecut mai multe luni meditănd asupra scheletului. Rezultat: abia câteva pagini... subiectul, ce-i drept, nu îndemna la prolixitate.

*

A-i supune aceluiași tratament pe poet și pe gânditor mi se pare o greșeală de gust. Sânt domenii de care filozofii n-ar trebui să se apropie. Să dezarticulezi un poem la fel cum dezarticulezi un sistem e un delict, ba chiar un sacrilegiu.

Lucru ciudat: poeții exultă când nu pricep ce se înșiră despre ei. Jargonul îi măgulește și le dă iluzia unui progres. Această slăbiciune îi coboară la același nivel cu glosatorii lor.

*

Pentru budism (la drept vorbind, pentru Orient în general), neantul nu comportă semnificația întru câtva sinistă pe care i-o atribuim noi. El se confundă cu o experiență limită a luminii sau, dacă vreți, cu o stare de veșnică absență luminoasă, de vid radios: e ființa care și-a depășit toate atributele, sau mai curând o non-ființă în chipul cel mai înalt pozitivă și care răspândește o fericire fără materie, fără substrat, fără nici un reazem în vreuna din lumi.

*

Singurătatea mă împlinește într-atât, că până și cel mai neînsemnat *rendez-vous* e pentru mine o crucificare.

*

Filozofia hindusă urmărește eliberarea; a grecilor, cu excepția lui Pyrrhon, a lui Epicur și a câtorva inclasificabili, este decepționantă: nu caută decât... adevărul.

*

Nirvana a fost comparată cu o oglindă ce n-ar mai reflecta nici un obiect. Cu o oglindă, așadar, veșnic pură, veșnic nefolosită.

*

Hristos l-a numit pe Satan: «Prințul lumii acesteia»; Sfântul Pavel, vrând să-i întărească spusa, avea să pună punctul pe *i*: «dumnezeu al acestei lumi».

Când asemenea autorități în materie îi spun pe nume celui ce ne cârmuiește, mai avem oare dreptul să facem pe dezmoșteniții?

*

Omul e liber, dar nu și în adâncul ființei sale. La suprafață, el face ce vrea; în straturile sale neștiute, «voință» este o vorbă lipsită de sens.

*

Pentru a-i dezarma pe invidioși, ar trebui să ieșim pe stradă în cârje. Numai tabloul decăderii noastre îi îmblânzește oarecum pe prietenii și pe dușmanii noștri.

*

Pe bună dreptate ne credem, în fiecare epocă, martori la dispariția ultimelor urme ale Paradisului terestru.

*

Iarăși Hristos. După o povestire gnostică, din ură pentru *fatum*, el s-ar fi înălțat la cer ca să tulbure ordinea sferelor și să ne împiedice să iscodim astrele.

În acea răvășeală, ce s-o fi întâmplat cu steaua mea, sărmana?

*

Kant a trebuit să aștepte anii din urmă ai bătrâneții pentru a vedea părțile întunecate ale existenței și a semnaliza «eșecul oricărei teodiceii raționale».

...Alții, mai norocoși, și-au dat seama de asta mai înainte chiar de a începe să filozofeze.

*

S-ar zice că materia, invidioasă pe viața, o spionează ca să-i descopere punctele slabe și ca s-o pedepsească pentru inițiativele și trădările ei. Căci viața nu e viață decât trădând materia.

*

Sânt distinct de toate senzațiile mele. Nu reușesc să pricep cum se întâmplă asta. Nu reușesc nici măcar să pricep *cine* le încercă. Și de altfel cine-i acest *eu* din cele trei propoziții?

*

Tocmai am citit o biografie. Ideea că toate personajele evocate nu mai există decât în această carte mi s-a părut atât de insuportabilă, încât a trebuit să mă întind în pat ca să nu leșin.

*

Cu ce drept îmi arunci în față adevărurile mele? Îți permiți o familiaritate pe care n-o accept. Tot ce susții este exact, recunosc. Dar nu ți-am îngăduit să fii sincer cu mine. – (După fiecare acces de furie, rușine însoțită de obișnuita umflare în pene: «Asta, cel puțin, e viață adevărată», urmată, la rândul ei, de o rușine și mai mare.)

*

«Sânt un laș, nu pot îndura suferința de a fi fericit.»

Ca să deslușesc pe cineva, ca să-l cunosc cu adevărat, îmi e destul să văd cum reacționează la această mărturisire a lui Keats. Dacă nu înțelege pe dată, e de prisos să continui.

*

Spăimântătură – ce păcat că acest cuvânt a dispărut o dată cu marii predicatori!

*

Omul fiind un animal bolnăvicios, orice cuvânt sau gest al lui are valoare de *simptom*.

*

«Sânt uluit că un om atât de remarcabil a putut să moară», i-am scris văduvei unui filozof. Nu mi-am dat seama de stupiditatea scrisorii mele decât după ce-o expediasem. Să-i trimit alta însemna să risc o nouă gafă. În materie de condoleanțe, tot ce nu e clișeu frizează, necuviința ori absurdul.

*

Septuagenară, lady Montague mărturisea că încetase, de unsprezece ani, să se privească în oglindă.

Excentricitate? Se poate, dar numai pentru cei ce nu cunosc calvarul întâlnirii zilnice cu propria mutră.

*

Nu pot vorbi decât despre ceea ce simt; or, în acest moment nu simt nimic. Totul îmi pare anulat, totul e suspendat pentru mine. Încerc să nu fac din asta motiv de amărăciune și nici de trufie. «De-a lungul numeroaselor vieți pe care le-am trăit, citim în *Comoara adevăratei Legi*, de câte ori nu ne-am născut în van, de câte ori nu am murit zadarnic!»

*

Cu cât omul înaintează, cu atât mai puțin va avea la ce să se convertească.

*

Cea mai bună metodă ca să te scapi de un dușman e să-l vorbești numai de bine, peste tot. Se va găsi cineva să i-o spună, iar el n-o să mai aibă forța de a-ți face rău: îi vei fi sfărâmat resortul lăuntric... O să-și continue războiul contra ta, dar fără vlagă și fără consecvență, căci va fi încetat, inconștient, să te urască. Iată-l înfrânt, fără măcar să-și bănuiască înfrângerea.

*

Cunoaștem ucazul lui Claudel: «Sânt de partea oricărui Jupiter, contra tuturor Prometeilor.»

Chiar dacă ți-ai pierdut orice iluzii în privința revoltei, asemenea enormitate îl trezește pe teroristul ațipit în tine.

*

Nu le porți pică celor pe care i-ai insultat; din contră, ești dispus să le recunoști toate meritele imaginabile. Această generozitate, din păcate, n-ai s-o regăsești niciodată la cel insultat.

*

Nu mă interesează cei care se lipsesc de Păcatul original. În ce mă privește, am apelat la el în toate împrejurările și, fără el, nu știu cum aș putea evita o permanentă consternare.

*

Kandinski susține că galbenul este culoarea vieții.
...Înțelegem acum de ce culoarea asta e atât de supărătoare pentru ochi.

*

Când trebuie să iei o hotărâre capitală, lucrul cel mai primejdios e să-i ceri altuia sfatul, căci, cu excepția câtorva rătăciți, nu-i nimeni să-ți vrea cu sinceritate binele.

*

A inventa cuvinte noi ar fi, după Doamna de Staël, «simptomul cel mai sigur al sterilității ideilor». Remarca pare și mai justă acum decât era la începutul veacului trecut. Încă din 1649, Vaugelas decretase: «Nu-i este nimănui îngăduit să fabrice cuvinte noi, nici măcar suveranului.»

Ar trebui ca filozofii, mai mult decât scriitorii, să mediteze la această interdicție înainte chiar de a începe să gândească!

*

Înveți mai multe într-o noapte albă decât într-un an întreg de somn. Altfel spus, o ciomăgeală e mult mai instructivă decât siesta.

*

Durerile de urechi de care suferea Swift se află, în parte, la originea mizantropiei lui.

Dacă mă interesez atâta de beteșugurile altora, e ca să-mi găsesc de îndată puncte comune cu ei. Am uneori impresia că am împărtășit toate chinurile celor pe care i-am admirat.

*

Azi-dimineață, după ce am auzit un astronom vorbind despre *miliarde de sori*, am renunțat să-mi fac toaleta: la ce bun să te mai speli?

*

Plictisul e desigur o formă de anxietate, dar o anxietate din care frica a fost eliminată. Când te plictisești nu te temi, într-adevăr, de nimic, decât cel mult de plictisul însuși.

*

Orice ins care a trecut printr-o încercare îi privește de sus pe cei cărora nu le-a fost dat s-o îndure. Insuportabila infatuare a celor operați...

*

La expoziția Paris-Moscova, cutremurare în fața portretului, pictat de Ilia Repin, al lui Remizov tânăr. Când l-am cunoscut, Remizov avea optzeci și șase de ani; locuia într-un apartament aproape gol, râvnit, pentru fiica ei, de portăreasa care uneltea să-l evacueze, sub pretext că locul e un focar de infecție, un cuib de șobolani. Iată unde ajunsese omul pe care Pasternak îl socotea drept cel mai mare stilist rus. Contrastul dintre bătrânul hârbuit, jalnic, uitat de toți și imaginea tânărului strălucitor pe care o aveam sub ochi mi-a tăiat orice poftă de a mai vizita și restul expoziției.

*

Cei vechi priveau cu suspiciune reușita nu doar pentru că se temeau de invidia zeilor, ci și din cauza dezechilibrului interior legat de orice succes ca atare. Să fi înțeles această primejdie — ce avantaj asupra noastră!

*

E cu neputință să petreci nopți albe și să practici o meserie: dacă, pe vremea tinereții mele, părinții nu mi-ar fi *subvenționat* insomniile, negreșit mi-aș fi pus capăt zilelor.

*

Sainte-Beuve scria în 1849 că tineretul se îndepărtează de răul romantic spre a visa, după exemplul saint-simonienilor, la «triumful fără margini al industriei».

Acest vis, realizat pe deplin, discreditează toate făptuirile noastre și însăși ideea de *speranță*.

*

Acei copii pe care nu i-am vrut — de-ar ști ce fericire îmi datorează!

*

În timp ce dentistul îmi scormonea maxilarele, îmi spuneam că Timpul e unicul subiect asupra căruia face să meditezi, că din cauza Lui mă găsesc pe acest scaun fatal și că totul se duce de râpă, inclusiv ultimii dinți ce-mi rămân.

*

Dacă niciodată n-am avut încredere în Freud, de vină este tatăl meu: îi povestea mamei visele de peste noapte și îmi strica în felul ăsta toate diminețile.

*

Înclinarea spre rău fiind înnăscută, nu e nevoie să-ți dai vreo osteneală ca s-o dobândești. Copilul își exercită instinctele rele dintru început — și cu câtă dexteritate, cu câtă competență, cu câtă îndârjire!

O pedagogie demnă de numele ei ar trebui să prevadă stagii în cămașa de forță. Și poate că această măsură ar trebui extinsă dincolo de copilărie, la toate vârstele, spre marele folos al tuturor.

*

Vai de scriitorul care nu-și cultivă megalomania, care o vede cum scade și nu reacționează. Foarte curând își va da seama că nu devii *normal* fără să te coste.

*

Mă chinuia o angoasă de care nu știam cum o să scap. Sună cineva la ușă. Deschid. În prag, o doamnă mai în vârstă, pe care chiar că n-o

așteptam. Timp de trei ceasuri m-a tocat la cap cu asemenea tâmpenii, încât angoasa mi s-a transformat în furie. Eram salvat!

*

Tirania îl frânge ori îl întărește pe individ; libertatea îl moleșește și face din el o fantoșă. Omul are mai multe șanse de a se mântui prin infern decât prin paradis.

*

Două prietene, actrițe într-o țară din Est. Una pleacă în Occident unde ajunge bogată și celebră, cealaltă rămâne acasă, necunoscută și săracă. După o jumătate de secol, într-o călătorie, îi face o vizită prietenei norocoase. «Era cu un cap mai înaltă decât mine, iar acum e chircită și paralizată.» Urmează alte detalii, după care îmi spune în chip de concluzie: «Nu de moarte mi-e frică, ci de moartea în viață.»

Nimic mai bun pentru a camufla o revanșă tardivă decât recursul la reflecția filozofică.

*

Crâmpie, gânduri *trecătoare*, spui tu. Dar pot fi ele numite trecătoare când este vorba de obsesii, de gânduri a căror esență e tocmai că nu *trec*?

*

Îi scrisesem câteva rânduri foarte moderate, foarte cumsecade unuia care nu le merita defel. Înainte de a i le trimite, am adăugat câteva aluzii condimentate cu un venin discret. În fine, în chiar momentul când puneam scrisoarea la poștă, am simțit că mă cuprinde furia și, o dată cu ea, disprețul pentru pornirea mea nobilă, pentru regretabilul meu succes??? de *distincție*.

*

Cimitirul Picpus. Un tânăr și o cucoană cam trecută. Paznicul le atrage atenția că cimitirul e rezervat pentru urmașii ghilotinați. Cucoana ripostează:

Asta și sântem!

Cu ce ton! În definitiv, poate că spunea adevărul. Însă tonul acela înțepat m-a făcut să trec pe dată de partea călăului.

*

Deschid, într-o librărie, *Predicile* lui Meister Eckhart și citesc că suferința îi este insuportabilă celui ce suferă pentru sine, dar că-i este ușoară celui ce suferă pentru Dumnezeu, pentru că Dumnezeu îi duce povara, chiar dacă-i grea cât suferința lumii întregi.

Nu întâmplător am nimerit peste pasajul acesta, căci prea se potrivește celui ce nu va putea niciodată să-și treacă povara de pe umerii săi pe ai altuia.

*

După Cabala, Dumnezeu îngăduie ca slava lui să pălească pentru ca îngerii și oamenii s-o poată suporta. Altfel spus, Creația coincide cu o scădere a luminii divine, cu o efortare într-un întuneric la care Creatorul a consimțit. Ipoteza întunecării voluntare a lui Dumnezeu are meritul de a face să ne descoperim propriile tenebre, vinovate de lipsa noastră de receptivitate față de o anumită lumină.

*

Idealul ar fi să te poți repeta precum... Bach.

*

Ariditate grandioasă, supranaturală: de parcă aş începe o nouă existență pe o altă planetă, unde cuvântul ar fi necunoscut, într-un univers refractar la limbaj și incapabil de a-și crea vreunul.

*

Nu locuim într-o țară, locuim într-o limbă. Patrie asta înseamnă și nimic altceva.

*

După ce ai citit într-o lucrare de inspirație psihanalistă că tânărul Aristotel fusese cu siguranță gelos pe Filip, tatăl lui Alexandru, viitorul său elev, fără să vrei te gândești că un sistem cu pretenția de terapeutică și în care se nascocesc asemenea ipoteze nu poate fi decât suspect, căci *inventează* secrete din plăcerea de a inventa explicații și vindecări.

*

Are ceva de șarlatan oricine izbândește într-un domeniu sau altul.

*

O vizită într-un spital și, după cinci minute, devii budist dacă nu erai, sau redevii, dacă încetaseși să fii.

,

*

Parmenide. Nu zăresc nicăieri ființa pe care o ridică el în slăvi și nu mă pot imagina în sfera sa, ce n-are nici o fisură, nici un *loc* pentru mine.

*

În compartiment, vecina din față, o femeie de o urâtenie indecentă, sforăia cu gura căscată: o agonie dezgustătoare. Ce să fac? Cum să suport asemenea spectacol? – Stalin mi-a venit în ajutor. În tinerețea lui, în timp ce trecea printre două rânduri de zbiri ce-l biciuiau, s-a cufundat cu totul în lectura unei cărți, astfel încât și-a abătut atenția de la ploaia de lovituri. Întărit de pilda aceasta, m-am cufundat și eu într-o carte și m-am oprit la fiecare cuvânt cu o râvnă extremă, până în clipa când monstrul a încetat să agonizeze.

*

Îi spuneam deunăzi unui prieten că, deși nu mai cred în scris, n-aș vrea nici să renunț la el, că munca este o iluzie respectabilă și, după ce mângălesc o pagină sau măcar o frază, întotdeauna îmi vine să fluier.

*

Religiile, ca și ideologiile care le-au moștenit viciile, nu sânt decât cruciade împotriva umorului.

*

Filozofii pe care i-am cunoscut erau, fără excepție, niște impulsivi.

*

Meteahna Occidentului i-a marcat chiar și pe cei ce ar fi trebuit să fie imuni la ea.

*

Să fie asemenea lui Dumnezeu, iar nu asemeni zeilor – iată țelul adevăraților mistici, care ținesc prea sus spre a se mulțumi cu politeismul.

*

Sânt căutat pentru un colocviu în străinătate, căci e nevoie, pare-se, de îndoielile mele.

Scepticul de serviciu al unei lumi care apune.

*

În ce voi fi constând – n-am s-o știu niciodată. E drept că nu știm nici în ce constă Dumnezeu, căci ce noimă are expresia: *a consta în sine* pentru noi, care nu avem un temei nici înlăuntrul, nici în afara noastră?

*

Abuzez de cuvântul Dumnezeu, îl folosesc ades, prea ades. O fac de fiecare dată când ajung la o limită și am nevoie de-o vocabulă pentru a numi ceea ce vine *după*. Între Dumnezeu și De-neconceput, îl prefer pe primul.

*

Cutare cărțulie evlavioasă susține că incapacitatea de a opta e semn că n-ai fi «luminat de lumina dumnezeiască».

Cu alte cuvinte, nehotărârea, această *obiectivitate* absolută, ar fi o cale a pierzaniei.

*

Musai găsesc un cusur la toți cei care se interesează de aceleași lucruri ca mine...

*

Am citit o lucrare despre bătrânețe doar pentru că fotografia autorului mă îndemna s-o fac. Acel amestec de rânjet și de implorare, acea expresie de stupoare schimonosită – ce reclamă, ce garanție!

*

«Lumea aceasta n-a fost creată după dorința Vieții», se spune în *Ginza*, text gnostic al unei secte mandeene din Mesopotamia.

Să ne amintim aceste vorbe de fiecare dată când nu dispunem de un argument mai bun pentru a risipi o decepție.

*

După atâția ani, după o viață-ntreagă, o revăd. «De ce plângi?», a fost prima mea întrebare. «Dar nu plâng», mi-a răspuns ea. Într-adevăr, nu plângea: îmi zâmbea, ci vârsta deformându-i trăsăturile, bucuria nu mai răzbătea pe chipul ei, pe care tot așa de bine ai fi putut să citești: «Cine nu moare de tânăr o s-o regrete mai devreme sau mai târziu».

*

Cel care-și supraviețuiește își ratează... biografia. În definitiv, nu pot fi socotite împlinite decât destinele frânte.

*

N-ar trebui să ne deranjăm prietenii decât cu ocazia înmormântării noastre. Și poate nici atunci!

*

Plictisul, un rău considerat frivol, ne face totuși să întrezărim abisul din care emană nevoia de a ne ruga.

*

«Din tot ce a creat, nimic nu-l scârbește pe Dumnezeu mai mult decât lumea aceasta și, din ziua-n care a creat-o, și-a întors fața de la ea, într-atât o urăște.»

Nu știu cine era misticul musulman care a scris aceste cuvinte, n-am să știu niciodată numele acestui prieten.

*

Categoricul avantaj al muribunzilor: să poată debita banalități fără a se compromite.

*

Retras la țară după moartea fiicei sale Tullia, Cicero, copleșit de mâhnire, își adresa lui însuși scrisori de consolare. Ce păcat că nu au fost găsite și, mai mult decât atât, ce păcat că această terapie nu a devenit

curentă! E drept că, de-ar fi fost adoptată, religiile dădeau de mult faliment.

*

Un patrimoniu cu adevărat al nostru: momentele în care n-am făcut nimic... Sânt cele care ne formează, ne individualizează, ne fac *deosebiți*

*

Un psihanalist danez care suferea de migrene persistente și care urmasa fără succes tratamentul unui confrate veni la Freud, iar acesta îl vindecă în câteva luni. Freud însuși o spune, și nu avem de ce să nu-l credem. Un discipol, oricât i-ar fi de rău, nu poate să nu se simtă mai bine atunci când își întâlnește zilnic Maestrul. Ce tratament mai bun decât să-l vezi pe cel care în ochii tăi e fără pereche că dă atâta importanță mizeriilor tale! Puține betșuguri n-ar ceda în fața unei asemenea sollicitudini. Să ne reamintim că Magistrul avea toate calitățile unui fondator de sectă deghizat în om de știință. Dacă i-au reușit tămăduiri nu e atât datorită metodei, cât *credinței* sale.

*

«Bătrânețea e lucrul cel mai neașteptat din câte i se întâmplă omului», notează Troțki, cu câțiva ani înainte a morții sale. Dacă, tânăr fiind, ar fi avut intuiția exactă, viscerală, a acestui adevăr – ce jalnic revoluționar ar fi fost!

*

Marile fapte nu sânt posibile decât în epocile-n care încă nu bântuie autoironia.

*

A fost datul lui să nu se împlinească decât pe jumătate. Totul era *ciuntit* la el: felul de-a fi, ca și felul de a gândi. Un om din fragmente, fragment el însuși.

*

Visul, abolind timpul, abolește și moartea. Lucru de care profită răposatii ca să ne deranjeze. Noaptea trecută, iată-l pe taică-meu. Era cum l-am știut dintotdeauna, și totuși am avut o șovăire. Și dacă nu era el? Neam sărutat după obiceiul românesc, însă, cum se întâmpla de fiecare dată cu el,

fără efuziuni, fără căldură, fără manifestările obișnuite la un popor expansiv. Din cauza acestui sărut sobru, glacial, am știut că el era, negreșit. M-am deșteptat zicându-mi că nu poți reînvia decât ca intrus, ca nepoftit în visul altuia, și că această imortalitate sâcâitoare e singura care există.

*

Punctualitatea – varietate a «maniei scrupulelor». Ca să nu întârzii undeva, aș fi în stare să comit o crimă.

*

Mai presus de presocratici sântem tentați uneori să-i așezăm pe acei eretici ale căror lucrări au fost ciuntite sau distruse și din care nu ne-au rămas decât crâmpie de fraze, misterioase peste poate.

*

De ce oare după ce-am săvârșit o faptă bună ne vine să urmăim un drapel, orice drapel?

Elanurile noastre generoase implică un pericol: ne fac să ne pierdem capul. De nu cumva sântem generoși tocmai pentru că ni l-am pierdut, generozitatea fiind o formă notorie de ebrietate.

*

De fiecare dată când viitorul îmi pare posibil, am sentimentul că Harul s-a pogorât peste mine.

*

De-ar fi cu puțință să identificăm defectul de fabricație a cărui urmă o poartă, atât de vizibil, universul!

*

De fiecare dată sânt uluit să văd cât de vii, de normale, de imbatabile sânt sentimentele josnice. Când le încerci, te simți înviorat, reintegrat în colectivitate, de-o teapă cu semenii tăi.

*

Omul uită atât de ușor că e blestemat pentru că-i blestemat dintotdeauna.

*

Critica este un contrasens: trebuie să citești nu ca să-l înțelegi pe altul, ci ca să te-nțelegi pe tine însuți.

*

Cel care se vede *așa cum este* se înalță mai presus de cel care învie morții. E spusa unui sfânt. Să nu te cunoști pe tine însuți! – iată legea fiecăruia, și n-o încâlci fără riscuri. Adevărul e că nimeni n-are curajul s-o încalce, ceea ce explică și exagerarea sfântului.

*

Mai ușor e să-l imiți pe Jupiter decât pe Lao-Tî.

*

A fi în pas cu vremea e trăsătura unui spirit fluctuant, fără vreun scop personal, inapt pentru obsesie, această fundătură *fără capăt*.

*

Înaltul cleric lua în derâdere păcatul original. «Cu păcatul ăsta vă câștigați existența. Fără el ați fi muritori de foame, căci sacerdoțiul vostru n-ar mai avea nici un sens. Dacă omul nu e căzut în păcat dintru-nceput, de ce a mai venit Hristos? Pe cine să răscumpere? Și ce?» La obiecțiile mele nu a avut, drept răspuns, decât un surâs condescendent.

O religie e terminată atunci când numai adversarii ei se străduiesc să-i păstreze integritatea.

*

Germanii nu-și dau seama că e ridicol să-i pui în aceeași oală pe un Pascal și pe un Heidegger. Mare-i distanța între un *Schicksal* și un *Beruf*, între un destin și o profesiune.

*

O tăcere abruptă în toiul unei discuții ne readuce brusc la esențial: ne dezvăluie ce preț avem de plătit pentru a fi scornit cuvântul.

*

Să nu mai ai nimic în comun cu oamenii decât faptul de a fi om!

*

Mult trebuie să fi decăzut o senzație pentru a consimți să se preschimbe în idee.

*

Credința în Dumnezeu te scutește să mai crezi în altceva – ceea ce este un avantaj de neprețuit. Întotdeauna i-am invidiat pe cei care cred, deși îmi pare mai la îndemână să te crezi Dumnezeu decât să crezi în Dumnezeu.

*

Un cuvânt disecat nu mai înseamnă nimic, nu mai este nimic. La fel cum un trup, după autopsie, e mai puțin decât un cadavru.

*

Orice dorință naște în mine o contradorință, astfel încât, orice aș face, contează doar ceea ce nu am făcut.

*

Sarvam anityam – totul e trecător (Buddha).

Formulă pe care ar trebui s-o repetăm la orice oră a zilei, cu riscul – admirabil – să crăpăm de-atâta repetat.

*

Nu știu ce sete diabolică mă împiedică să denunț pactul pe care l-am încheiat cu respirația mea.

*

Să-ți pierzi somnul și să-ți schimbi limba. Două încercări, una independentă de voința ta, alta deliberată. Singur, față în față cu nopțile și cuvintele.

*

Cei sănătoși nu sânt reali. Au totul, în afară de *ființă* – pe care doar o sănătate îndoielnică ți-o dă.

*

Dintre cei vechi, Epicur e poate cel care a știut să disprețuiască gloata mai bine decât toți. Un motiv în plus pentru a-l celebra. Ce idee – să-l fi

apreciat atâta pe un bufon ca Diogene! Ar fi trebuit să frecventez Grădina lui Epicur, și nu agora, iar butoiul cu atât mai puțin...

(Totuși, chiar Epicur m-a dezamăgit, și nu doar o dată. Oare nu el îl socotește prost pe Teognis din Megara pentru că afirmase că preferabil e să nu te naști sau, dacă totuși te-ai născut, să treci cât mai curând pragul Hadesului?)

*

«Dacă mi s-ar cere să clasific nenorocirile omenești, scrie tânărul Tocqueville, aș face-o în ordinea următoare: boala, moartea, îndoiala.»

Îndoiala ca flagel, niciodată n-aș fi putut să susțin un asemenea punct de vedere, însă îl înțeleg de parcă l-aș fi formulat eu însumi – într-o altă viață.

*

«Sfârșitul omenirii va veni atunci când toți vor fi ca mine», am declarat într-o zi, într-un acces pe care nu sânt în drept să-l calific.

*

De-abia ieșit în stradă, exclam: «Ce perfectă parodie a Infernului!»

*

«Eu să mă duc la zei? N-au decât să vină ei la mine», i-a răspuns Plotin discipolului său Amelius, care vroia să-l ducă la o ceremonie religioasă.

La cine, în lumea creștină, ai să mai întâlnești un orgoliu de asemenea calitate?

*

Trebuia să-l lași să vorbească despre orice și să încerci să reții cuvintele scânteietoare ce-i scăpau. Era o izbucnire verbală lipsită de noimă, cu o gesticulație de sfânt histrion și smintit. Ca să te ridici la nivelul lui, trebuia să delirezi ca el, să proferezi judecăți sublime și incoerente. Un *tête-à-tête* postum, între două stafii pătimăse.

*

În biserica Saint-Severin, ascultând, la orgă, *Arta fugii*, nu încetam să-mi repet: "Iată *respingerea* tuturor anatemele mele.»

Fracturi

Când ai ieșit din cercul de erori și iluzii înlăuntrul căruia se desfășoară faptele, îți este aproape imposibil să iei o poziție. E necesar un minimum de nerozie pentru orice, pentru a afirma și chiar pentru a nega.

*

Ca să întrezărești esențialul trebuie să nu practici nici o meserie. Să stai toată ziua lungit – și să gemi...

*

Tot ce mă pune în dezacord cu lumea îmi este consubstanțial. Foarte puțin am învățat din experiență. Decepțiile mele mi-au luat-o mereu înainte.

*

E o plăcere incontestabilă să știi că tot ce faci nu are nici o bază reală, că e totuna să săvârșești o faptă ori să n-o săvârșești. Nu-i mai puțin adevărat că în gesturile noastre cotidiene ajungem la un compromis cu Vacuitatea, adică, rând pe rând iar uneori în același timp, considerăm această lume și reală și ireală. Acolo amestecăm adevăruri pure și adevăruri sordide, iar acest amalgam, rușinea gânditorului, este răzbunarea celor vii.

*

Nu durerile violente lasă urme în noi, ci durerile înăbușite, stăruitoare, suportabile, care fac parte din rutina noastră cotidiană și care ne macină la fel de conștiincios ca și Timpul.

*

Nu putem asista mai mult de un sfert de ceas la disperarea altuia fără să ne pierdem răbdarea.

*

Prietenia nu prezintă interes și nu are forță decât atunci când sântem tineri. În ce-l privește pe omul în vârstă, e clar că mai mult decât orice se teme că prietenii or să-i supraviețuiască.

*

Ne putem imagina orice, prezice orice – nu și până unde putem decădea.

*

Ceea ce încă mă leagă de lucruri este o sete moștenită de la străbuni, care-au împins până la infamie curiozitatea de a exista.

*

Cât ne vom fi urât în bezna și duhoarea cavelor! E de-nțeles că pictorii ce lăncezeau pe-acolo n-au vrut să immortalizeze chipul semenilor lor și că l-au preferat pe-al animalelor.

*

«După ce-am renunțat la sfințenie...» – Când mă gândesc c-am fost în stare să proferez asemenea enormitate! Probabil că voi fi având o scuză și tot trag nădejde că am s-o găsesc.

*

În afară de muzică, totul e minciună, chiar și singurătatea, chiar și extazul. Muzica este și una și alta – dar de o esență *superioară* lor.

*

Cum le simplifică vârsta pe toate! La bibliotecă, cer patru cărți: două, tipărite prea mărunt, le dau la o parte fără să le cercetez; a treia, prea... serioasă, îmi pare ilizibilă. O iau pe a patra, fără convingere...

*

Putem fi mândri de ce am făcut, dar și mai mândri ar trebui să fim de ceea ce nu am făcut. Această mândrie, rămâne s-o inventăm.

*

O seară în tovărășia lui te istovea, căci nevoia de a te supraveghea, de a evita cea mai mică aluzie în stare să-l rănească (și totul îl rănea) te lăsa în final fără vlagă, nemulțumit și de el și de tine. Ți reproșai că, din scrupule împinse până la josnicie, i-ai acceptat punctul de vedere, te disprețuiai că nu ai răbufnit, în loc să-ți impui un exercițiu de delicatețe atât de extenuant.

*

Despre un câine sau un șobolan nu spunem niciodată că e *muritor*. Cu ce drept și-a arogat omul acest privilegiu? În definitiv, moartea nu-i invenția lui și e un semn de înfumurare prostească să se creadă unicul ei beneficiar.

*

Pe măsură ce memoria slăbește, din ea se șterg elogiile cu care am fost răsfățați, în schimb rămân învinuirile ce ni s-au adus. Și este drept să fie așa: pe cele dintâi le-am meritat rareori, pe când celelalte ne deslușesc întru câtva partea neștiută din noi înșine.

*

Dacă m-aș fi născut budist, aș fi rămas budist; născându-mă creștin, am încetat să fiu creștin încă din prima tinerețe; pe atunci, mai mult decât azi, aș fi împins mai departe – dac-aș fi cunoscut-o – blasfemia pe care Goethe, în chiar anul morții sale, a lăsat-o să-i scape într-o scrisoare către Zelter: «Crucea e tot ce poate fi mai hâd sub soare.»

*

Esențialul țâșnește adesea la capătul unei discuții prelungite. Marile adevăruri se spun în pragul ușii.

*

Perimate la Proust sânt acele fleacuri umflate de un delir prolix, damfurile stilului simbolist, aglomerarea de efecte, saturația poetică. E ca și cum Saint-Simon ar fi suferit influența Prețioaselor. Nimeni nu l-ar mai citi în ziua de azi.

*

O scrisoare demnă de acest nume se scrie sub imperiul admirației sau al indignării, într-un cuvânt – al exagerării. Se înțelege de ce o scrisoare cuminte e o scrisoare născută moartă.

*

Am cunoscut scriitori mărginiți și chiar proști. În schimb, traducătorii pe care i-am putut cunoaște erau mai inteligenți și mai interesați decât autorii traduși de ei. Căci e nevoie de mai multă judecată pentru a traduce decât pentru a «crea».

*

Cel socotit «extraordinar» de anturajul său nu trebuie să ofere dovezi împotriva-și. Să se ferească să lase vreo urmă, mai ales să nu scrie, dacă vrea să pară cândva pentru toți ceea ce a fost doar pentru unii.

*

Pentru un scriitor, să-și schimbe limba înseamnă să scrie o scrisoare de dragoste cu dicționarul.

*

«Simt că ai ajuns să-ți fie silă atât de ceea ce gândesc alții, cât și de ceea ce gândești tu însuși», mi-a spus ea, fără altă introducere, după o lungă despărțire. Iar la plecare mi-a povestit o istorioară chinezească din care reieșea că nimic nu e mai de preț ca uitarea de sine. Ce neînțelegere face ca tocmai ea, ființa cea mai *prezentă*, cea mai plină de energie lăuntrică și de energie în general, cea mai legată de eul ei, cea mai împovărată de sine, să propovăduiască modestia, anonimatul până-ntr-atât că se crede, ea, cel mai bun exemplu?

*

Peste măsură de prost crescut, meschin, murdar, obraznic, subtil, sensibil la cele mai imperceptibile nuanțe, urlând de fericire la enormități sau la farse, intrigant și bârfitor..., totul era în el șarm și repulsie. Un ticălos pe care-l regretăm.

*

Menirea orișicui este să ducă la bun sfârșit minciuna pe care-o întrupează, să izbutească să nu mai fie decât o iluzie secătuită.

*

Luciditatea: un martiriu permanent, un inimaginabil tur de forță.

*

Cei ce ne fac confidențe șocante mizează cu cinism pe curiozitatea noastră spre a-și satisface nevoia de a exhiba secrete. Ei știu bine, în același timp, că îi vom pizmui prea mult ca să le divulgăm tainele.

*

Doar muzica poate crea o legătură profundă, indestructibilă între două ființe. Pasiunea e perisabilă, se degradează ca tot ce ține de viață, în vreme ce muzica este de o esență superioară vieții și, bineînțeles, morții.

*

Dacă Misterul nu mă atrage e pentru că totul îmi pare inexplicabil, mai mult decât atât, pentru că mă hrănesc cu inexplicabil și sânt sătul de el până-n gât.

*

X. îmi reproșează că am un comportament de spectator, că nu mă «bag», că mi-e silă de nou. – «Dar eu nu vreau să schimb absolut nimic», i-am răspuns. N-a prins sensul replicii mele. M-a crezut un modest.

*

S-a remarcat pe bună dreptate că jargonul filozofic se trece la fel de repede ca și argoul. Motivul? Primul e prea artificial; al doilea, prea viu. Două excese distrugătoare.

*

Sânt luni, sânt ani de când își tot trăiește ultimele zile și vorbește despre sfârșitul lui la trecut. O existență postumă. Mă mir că, nemâncând aproape nimic, reușește să supraviețuiască: «Trupul și sufletul meu au cheltuit atâta timp și-au pus atâta patimă ca să se unească, încât nu se mai pot despărți.»

Nu are vocea unui muribund, pentru că de mult nu mai este în viață. «Sânt o lumânare stinsă» – a spus, cum nu se poate mai exact, în legătură cu ultima-i metamorfoză. Când am evocat posibilitatea unui miracol, răspunsul lui a fost: «Ar trebui mai multe.»

*

După cincisprezece ani de singurătate deplină, Sfântul Serafim din Sarov exclama în fața celui mai neînsemnat vizitator: «O, bucuria mea!»

Cine oare, trăind mereu în preajma semenilor săi, ar putea fi atât de smintit încât să-i salute în felul acesta?

*

A supraviețui unei cărți distructive e la fel de chinuitor pentru cititor ca și pentru autor.

*

Trebuie să fim într-o stare de receptivitate, altfel spus de slăbiciune fizică, numai așa cuvintele ne tulbură, se strecoară în noi și-ncep acolo un soi de carieră.

*

Să fie numit *deicid* – cea mai măgulitoare insultă ce poate fi adresată unui individ ori unui popor.

*

Orgasmul este un paroxism; disperarea la fel. Unul durează o clipă; celălalt, o viață.

*

Avea profilul unei Cleopatre. Șapte ani mai târziu: ar putea cerși la colț de stradă. – Destul ca să te vindeci pentru totdeauna de orice idolatrie, de orice poftă de-a căuta *insondabilul* în niște ochi, într-un surâs și așa mai departe.

*

Să fim rezonabili: nu-i este dat nimănui să se vindece de toate iluziile. În lipsa unei decepții universale, n-ar putea exista nici o cunoaștere universală.

*

Ceea ce nu-i sfâșietor e de prisos, în muzică cel puțin.

*

Brahms ar reprezenta *die Melancholie des Unvermögens*, melancolia neputinței, dacă l-am crede pe Nietzsche.

Această apreciere, făcută-n pragul prăbușirii sale, îi umbrește pe veci strălucirea.

*

Să nu fi făptuit nimic și să mori surmenat.

*

Priviți-i pe acești trecători cretinizați – cum oare s-a ajuns aici? Și cum să ne închipuim asemenea spectacol în Antichitate, la Atena de pildă? Un minut de luciditate intensă în mijlocul acestor osândiți, și orice iluzie se spulberă.

*

Cu cât îi detești pe oameni, cu atât ești mai copt pentru Dumnezeu, pentru un dialog cu nimeni.

*

Oboseala extremă merge la fel de departe ca și extazul, cu diferența că, prin ea, *cobori* către marginile cunoașterii.

*

La fel cum apariția Răstignitului a tăiat istoria în două, noaptea ce tocmai a trecut mi-a tăiat în două viața...

*

Totul pare degradat și inutil de îndată ce muzica tace. E de înțeles că poți s-o urăști și că ești ispitit să-i consideri absolutul o fraudă. Trebuie s-o înfrunți cu orice preț atunci *când o iubești prea mult*. Nimeni nu i-a înțeles primejdia mai bine decât Tolstoi***, care știa că muzica poate face din el tot ce vrea. Așa încât a început s-o deteste – de frică să nu devină jucăria ei.

*

Renunțarea e singurul gen de acțiune ce nu înjosește.

*

Îți poți imagina un orășean care să nu aibă suflet de asasin?

*

Să nu iubești decât gândirea imprecisă, ce nu ajunge la cuvânt, și gândirea instantanee, ce nu trăiește decât prin cuvânt. Divagația și butada.

*

Un tânăr neamț îmi cere un franc. Intru în vorbă cu el și aflu că a colindat lumea, c-a fost în India, că îi iubește vagabonzii și că e mândru să

le semene. Totuși, nu poți aparține fără consecințe unei națiuni didactice. L-am observat cum cere de pomană: părea să fi urmat cursuri de cerșetorie.

*

Natura, căutând o soluție susceptibilă de a mulțumi pe toată lumea, s-a oprit asupra morții, care, era de așteptat, n-avea să mulțumească pe nimeni.

*

Există la Heraclit o latură oraculară și alta de manual școlar, un amestec de remarci năucitoare și de noțiuni elementare; un inspirat și un institutor. Ce păcat că n-a făcut abstracție de știință, că n-a gândit doar *în afara ei*!

*

Atât de des am tunat și am fulgerat contra oricărei forme de făptuire, încât a mă manifesta, în orice fel, mi se pare o impostură, ba chiar o trădare. – Și totuși, respiri mai departe. – Da, fac tot ce fac și ceilalți. *Numai că...*

*

Dacă-i adevărat, cum s-a pretins, că ceea ce piere n-a existat niciodată – asta da judecată asupra celor vii!

*

În timp ce-mi vorbea de proiectele lui, îl ascultam fără să pot uita că nu va apuca sfârșitul săptămânii. Ce nebie din parte-i să vorbească despre viitor, despre viitorul lui! Dar, odată ieșit în stradă, cum să nu mă gândesc că în definitiv diferența nu-i chiar atât de mare între un muritor și un muribund? Absurditatea de a face proiecte e doar ceva mai evidentă în cel de-al doilea caz.

*

Ești mereu demodat prin obiectul admirației tale. De cum citezi pe altcineva decât Homer sau Shakespeare, riști să pari depășit ori scrântit.

*

La o adică, ți-l poți imagina pe Dumnezeu vorbind franțuzește. Pe Hristos, niciodată. Vorbele lui nu merg într-o limbă atât de neajutorată în materie de naivitate ori de sublim.

*

Să meditezi asupra omului de-atât amar de vreme! Cu greu s-ar putea împinge mai departe gustul pentru morbid.

*

De la Dumnezeu ori de la diavol vine furia? – Și de la unul, și de la celălalt: altfel cum să-ți explici că ea visează galaxii ca să le facă praf și pulbere și că-i nemângâiată că n-are la-ndemână decât biata, jalnica noastră planetă?

*

Ne zbuciumăm atâta – pentru ce? Ca să ajungem iarăși ce am fost înainte de-a fi.

*

X., care a ratat totul, mi se plângea că n-are destin. – Ba da, ba da. Șirul eșecurilor tale e atât de remarcabil, încât pare să trădeze un plan al Providenței.

*

Femeia a contat în ochii noștri cât timp a simulat pudoarea și reținerea. Ce eroare, din parte-i, să înceteze să-și mai joace rolul! Deja nu mai valorează nimic, de vreme ce ne seamănă. Așa dispare una din ultimele minciuni care făceau existența suportabilă.

*

A-ți iubi aproapele este un lucru de neconceput. Poți cere unui virus să iubească alt virus?

*

Singurele evenimente importante dintr-o viață sânt rupturile. Tot ele sânt ultimele ce ni se șterg din memorie.

*

Când am aflat că e total opac și la Dostoievski, și la Muzică, am refuzat, cu toate meritele lui, să-l întâlnesc. Îi prefer de departe un imbecil – sensibil la primul sau la cea de-a doua.

*

Faptul că viața n-are nici un sens e un motiv ca să trăiești, singurul de altfel.

*

Cum, zi de zi, am trăit în tovărășia Sinuciderii, ar fi din parte-mi nedrept și ingrat s-o denigrez. Ce poate fi mai sănătos, mai firesc decât ea? Morbidă și împotriva firii e pofta turbată de a exista, meteahnă gravă, meteahnă prin excelență, meteahna mea.

Magia decepției

N-ar trebui să vorbim decât despre senzații și viziuni: niciodată despre idei – căci nu emană din viscerele noastre și nu sânt niciodată cu adevărat *ale noastre*.

*

Cer mohorât: creierul meu în chip de firmament.

*

Devastat de plictis, acest ciclon *cu încetinitorul...*

*

Există, se-nțelege, o melancolie clinică, asupra căreia leacurile au câteodată efect; există însă alta, subiacentă până și exploziilor noastre de bucurie, și care ne-nsoțește peste tot, nu ne lasă *singuri* nici un moment. Nimic nu ne ajută să ne eliberăm de această malefică omniprezență: ea este eul nostru, pe veci față în față cu el însuși.

*

Mă întâlnesc cu un poet străin care, după ce-a șovăit între mai multe capitale, tocmai a debarcat printre noi; îl asigur că a fost inspirat, că va găsi aici, între alte avantaje, pe acela de a crăpa de foame fără să deranjeze pe nimeni. Ca să-l încurajez și mai mult, îi spun că eșecul e aici atât de firesc, că îți deschide toate ușile. Acest amănunt i-a întrecut așteptările, judecând după sclipirea pe care i-am remarcat-o în priviri.

*

«Faptul că ai ajuns la vârsta asta dovedește că viața are un sens», mi-a spus un prieten după o despărțire de peste treizeci de ani. Aceste vorbe îmi revin adesea în minte și mă șochează de fiecare dată, chiar dacă au fost rostite de cineva care a găsit mereu câte un sens, pentru orice.

*

Mallarmé pretindea că e condamnat să vegheze douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru; somnul nu era pentru el o «nevoie reală», ci o «favoare».

Doar un mare poet își putea permite luxul unei asemenea insanități.

*

Insomnia pare să le cruțe pe animale. Dacă le-am împiedica să doarmă timp de câteva săptămâni, s-ar produce o schimbare radicală în natura și comportamentul lor. Ar încerca senzații nemaicunoscute până atunci, socotite a fi proprii doar speciei noastre. Să stricăm echilibrul regnului animal, dacă vrem să ne-ajungă din urmă și să ne înlocuiască.

*

În fiecare din scrisorile pe care le trimit unei prietene nipone, m-am obișnuit să-i recomand cutare sau cutare lucrare de Brahms. Tocmai îmi scrie că iese dintr-o clinică din Tokio, unde a fost dusă cu salvarea din cauză că abuzase de arta idolului meu. Care trio, care sonată fusese de vină? Nu are nici o importanță. Doar ceea ce incită la pierderea cunoștinței merită să fie ascultat.

*

În nici o flecăreală despre Cunoaștere, în nici o *Erkenntnistheorie* – din cele ce fac deliciul atâtor filozofi, germani sau de alt neam – nu veți găsi nici cel mai neînsemnat omagiu adus Oboselii în sine, starea cea mai aptă să ne introducă în esența lucrurilor. Această omisiune sau această ingratitudine discreditează definitiv filozofia.

*

O plimbare prin cimitirul Montparnasse.

Toți, tineri sau bătrâni, făceau proiecte. Nu mai fac.

Elev sânguincios, întărit de pilda lor, jur, revenind acasă, să încetez definitiv a mai face vreunul.

Plimbare incontestabil benefică.

*

Mă gândesc la C., pentru care a bea cafea era unica rațiune de a exista. Într-o zi când, patetic, îi laudam virtuțile budismului, mi-a replicat: «Nirvana, fie, dar nu fără cafea.»

Cu toții avem câte-o manie ce ne împiedică să acceptăm fără condiții fericirea supremă.

*

Citind textul Doamnei Perier, mai exact pasajul în care spune că Pascal, fratele ei, începând de la vârsta de optsprezece ani nu petrecuse – după propria-i mărturisire – nici o singură zi fără să sufere, am avut o asemenea cutremurare, că mi-am astupat gura cu pumnul ca să nu țip.

Asta se întâmpla într-o bibliotecă publică. Aveam, e bine să știți, exact optsprezece ani. Ce presimțire – dar și ce nebunie! Și ce orgoliu!

*

Să te lepezi de viață înseamnă să renunți la fericirea de a-ți bate joc de ea.

E singura replică posibilă în fața cuiva care te anunță că are intenția să-și curme zilele.

*

Ființa nu dezamăgește niciodată, afirmă un filozof. Atunci cine dezamăgește? Cu siguranță nu non-ființa, prin definiție incapabilă să dezamăgească. Tocmai acest avantaj, ce negreșit îl irita pe filozoful nostru, avea să-l facă să proclame un neadevăr atât de flagrant.

*

Prietenia prezintă interes prin aceea că este, aproape în egală măsură cu iubirea, un nesecat izvor de decepții și de furie, și deci de surprize fecunde, la care ar fi absurd să vrei să renunți.

*

Cea mai sigură metodă ca să nu-ți pierzi mințile pe loc: să-ți amintești că totul este ireal și așa va rămâne...

*

Îmi întinde o mână absentă. Îi pun mai multe întrebări iar răspunsurile lui excesiv de laconice mă descurajează. Nici unul din acele cuvinte inutile, atât de necesare dialogului. Da, chiar de dialog e vorba! Cuvântul înseamnă viață, și de aceea ne e mult mai aproape nebunul limbut decât cel doar pe jumătate nebun, dar rămas fără grai.

*

Nu-i chip să te aperi de lingușitor. Nu poți să-i dai dreptate fără să cazi în ridicol; nu poți nici să-l repezi și să-i întorci spatele. Te porți ca și cum ar spune adevărul, te lași tămâiat pentru că nu știi cum să reacționezi. El își închipuie că te-a îmbrobodit, că te domină, și își savurează *triumful* fără ca tu să-l poți aduce la realitate. E, cel mai adesea, un viitor dușman, ce se va răzbuna pentru că s-a umilit în fața ta, un agresor deghizat ce-și plănuiește atacul în timp ce-și debitează hiperbolele.

*

Metoda cea mai eficientă de a-ți face prieteni credincioși e să-i feliciți pentru eșecurile lor.

*

Acest gânditor s-a refugiat în prolixitate precum alții în stupoare.

*

Când ai cercetat mai mult timp un subiect, poți imediat să-ți faci o părere asupra oricărei lucrări ce tratează subiectul respectiv. Tocmai am deschis o carte despre Gnoză și-am înțeles pe dată că nu te poți încrede în ea. N-am citit totuși mai mult de o frază și nu sânt decât un diletant, o nulitate vag inițiată în materie.

Să ne imaginăm acum un specialist absolut, un monstru, Dumnezeu de pildă: tot ce facem noi trebuie să-i pară cârpăceli, chiar și reușitele noastre fără pereche, chiar și acelea care ar trebui să-l umilească și să-l lase perplex.

*

Între *Geneză* și *Apocalipsă* domnește impostura. E important s-o știm, căci truismul acesta amănunțit, odată asimilat, face inutile toate rețetele înțelepciunii.

*

Când ai slăbiciunea să lucrezi la o carte, nu poți să nu te minunezi de acel rabin hassidic care-a abandonat proiectul de a scrie una, nefiind sigur c-o poate face numai pentru plăcerea Creatorului său.

*

Dacă Ceasul Decepției ar suna în același timp pentru toți, am asista la o versiune absolut nouă – fie a paradisului, fie a infernului.

*

E imposibil să *dialoghezi* cu durerea fizică.

*

Să te retragi *sine die* în tine însuși, ca Dumnezeu după cele șase zile. Să-l imităm, măcar în privința aceasta.

*

Lumina zorilor este adevărata lumină, lumina primordială. De fiecare dată când o contemp lu, îmi binecuvântez nopțile chinuite ce-mi dăruiesc prilejul să asist la spectacolul Începutului. Yeats o numește «lascivă». – O frumoasă imagine îndoielnică.

*

Aflând că se însoară în curând, am găsit cu cale să-mi maschez uluirea debitând o generalitate: «Orice e compatibil cu orice.» – La care mi-a răspuns: «Într-adevăr, de vreme ce bărbatul e compatibil cu femeia.»

*

O flacăra străbate sângele. Să treci dincolo, ocolind moartea.

*

Acea expresie orgolioasă pe care-o capeți când primești o lovitură a sorții...

*

În punctul culminant al unui act pe care-ar fi de prisos să-l numesc, îți vine să strigi: «Săvârșitu-s-a!»

E bine să ai la îndemână clișeele Evangheliilor, mai ales pe acelea ale Patimilor, chiar și în clipele când crezi că te-ai putea lipsi de ele.

*

Trăsăturile sceptice, atât de rare la Părinții Bisericii, sânt considerate astăzi *moderne*. E și firesc: cum creștinismul și-a încheiat misiunea, ceea ce la începuturile sale îi anunța sfârșitul a devenit acum prilej de desfătare.

*

De fiecare dată când văd un vagabond beat, murdar, cu privirile rătăcite, împruțit, prăvălit cu sticla lui la marginea trotuarului, parcă-l văd pe omul de mâine încercând să-și atingă țelul și reușind.

*

Deși are mintea grav tulburată, debitează tot alte și alte banalități. Din când în când, câte o remarcă frizând cretinismul și geniul. Scrânteala creierului trebuie să servească și ea la ceva.

*

Când te crezi ajuns la un anume grad de detașare, îi consideri cabotini pe toți zeloșii, fie ei și fondatori de religii. Dar detașarea nu ține și ea de cabotinism? Dacă faptele sânt mascarade, tot mascaradă e și refuzul lor: una nobilă, totuși.

*

Nonșalanța lui mă lasă perplex și admirativ. Nu se grăbește către nimic, nu se îndreaptă nicăieri, nu-l pasionează nici un subiect. Ai spune că la naștere a înghițit un calmant cu efect permanent și care îi permite să-și păstreze imperturbabilul surâs.

*

Îndurați-vă de cel care, secătându-și rezervele de dispreț, nu mai știe ce sentiment să încerce pentru semenii săi și pentru el însuși!

*

Se rupsese de lume, ca și de toți prietenii; cu o umbră de accent rusesc, aproape indispensabil la o asemenea lectură, îmi citea începutul Cărții Cărilor. Ajuns la momentul izgonirii lui Adam din Rai, rămase pe gânduri și privi în zare, în timp ce eu îmi spuneam, mai mult sau mai puțin deslușit, că după milenii de speranțe deșarte, oamenii, furioși de a fi trișat, aveau să-și reasume în fine sensul blestemului, devenind astfel vrednici de primul lor străbun.

*

Meister Eckhart e singurul «scolastic» pe care-l mai putem citi, iar asta pentru că la el profunzimea e dublată de farmec, de *glamour*, privilegiu rar în epocile de credință intensă.

*

Ascultând un oratoriu, cum să accepți că acele implorări, acele elanuri sfâșietoare nu acoperă nici o realitate și nu se adresează nimănui, că nu e nimic în spatele lor și că au a se pierde pentru vecie *în vânt*?

*

Petrecând o lungă perioadă într-un sat hindus ai cărui locuitori țeseau șaluri de cașmir, un industriaș european s-a apucat să cerceteze tehnicile folosite – în mod neconștient – de țesători. După ce le-a studiat în amănunt, a găsit cu cale să le aducă la cunoștința sătenilor, oameni simpli, care-și pierdură după aceea orice spontaneitate și deveniră niște lucrători foarte proști.

Excesul de reflexivitate inhibă orice act. A diserta prea mult asupra sexualității înseamnă a o sabota. Erotismul, flagel al societăților crepusculare, e un atentat împotriva instinctului, este impotență organizată. Nu e lipsit de primejdii să reflectezi asupra unor acte ce se dispensează perfect de reflecție. Niciodată orgasmul n-a fost un eveniment filozofic.

*

Dependența mea de climat mă va împiedica să cred vreodată în autonomia voinței. Meteorologia hotărăște nuanța gândurilor mele. Sânt un determinist de cea mai joasă speță – dar ce pot să fac? Când uit că am un trup, încep să cred în libertate; încetez să mai cred în ea de îndată ce trupul mă cheamă la ordine și îmi impune mizeriile și toanele lui. Montesquieu a nimerit-o aici: «Fericirea sau nefericirea constau într-o anume dispoziție a organelor.»

*

Dacă realizăm ce mi-am propus, eram oare astăzi mai mulțumit? Cu siguranță că nu. Pornit la drum lung, spre marginile eului meu, am început, cu timpul, să mă îndoiesc de misiunea mea și de orice misiune.

*

În general, ne aprindem pentru o ființă sau pentru o idee sub imperiul unei porniri sinucigașe. Asta spune multe despre esența iubirii și a fanatismului!

*

Cea mai mare piedică în calea izbăvirii este nevoia de eșec.

*

A cunoaște în mod obișnuit înseamnă să-ți pierzi o anume iluzie; a cunoaște în chip absolut înseamnă să te vindeci de toate iluziile. Iluminarea reprezintă un pas mai departe: e certitudinea că de-acum înainte nu vei mai fi amăgit niciodată, e o ultimă privire asupra iluziei.

*

Mă chinui să-mi închipui cosmosul fără... mine. Noroc că mai există și moartea, pentru a compensa prea slabele puteri ale imaginației mele.

*

Metehnele noastre nefiind accidente de suprafață, ci însuși fondul naturii noastre, nu ni le putem corecta fără s-o deformăm, fără s-o stricăm și mai mult.

*

Nimic mai demodat decât revolta – cea mai *vie*, adică, dintre reacțiile noastre.

*

Nu cred să existe, în toată opera lui Marx, o singură meditație *dezinteresată* asupra morții.

...E ceea ce-mi spuneam în fața mormântului său, la Highgate.

*

Acest poet practică *fulgurantul*.

*

Mai curând mi-aș da viața decât să fiu cuiva *necesar*.

*

În mitologia vedică, oricine se înalță prin cunoaștere tulbură tihna cerului. Zeii, mereu la pândă, trăiesc cu spaima că vor fi întrecuți.

Ce altceva făcea Patronul *Genezei*? Nu-l pândeau oare pe om pentru că se temea de el? Pentru că vedea în el un rival?

Înțelegem, în aceste condiții, dorința marilor mistici de a fugi de Dumnezeu, de limitele și mizeriile lui, pentru a se nemărgini în Deitate.

*

Murind, devii stăpânul lumii.

*

Când te-ai lecuit de o pasiune, ți se pare atât de absurd să te mai aprinzi pentru o ființă, că nu-ți imaginezi pe nimeni, nici măcar o insectă, care să nu fie cufundat în decepție.

*

Misiunea mea e să văd lucrurile așa cum sânt. Exact contrariul unei misiuni...

*

Să vii dintr-un ținut unde ratarea era o obligație și unde «Nu m-am putut realiza» era laitmotivul oricărei confidențe...

*

Nu există soartă cu care-aș fi putut să mă împac. Eram făcut să exist înainte de a mă naște sau după ce voi fi murit – oricând, dar nu în timpul existenței mele.

*

Nopti când te convingi că toți au părăsit acest univers, chiar și morții, și că ai rămas, aici, ultima ființă vie, ultima fantomă.

*

Pentru a te înălța la compasiune, trebuie să împingi obsesia de sine până la saturație, până la greață, acest paroxism al dezgustului fiind un semn de sănătate, o condiție necesară ca să vezi dincolo de propriile-ți frământări și necazuri.

*

Nicăieri ceva adevărat; peste tot simulacre, de la care n-ar trebui să așteptăm nimic. Atunci de ce am spori o decepție inițială cu toate celelalte decepții ce vin și o confirmă, cu regularitate diabolică, zi după zi?

*

«Sfântul Duh nu e sceptic», ne învață Luther.

Nu oricine poate să fie, și e mare păcat.

*

Aflată mereu în slujba cunoașterii, deprimarea ne dezvăluie cealaltă parte, umbra lăuntrică a ființelor și lucrurilor. De unde sentimentul de infailibilitate pe care ni-l dă.

*

Trecerea pură a timpului, timpul nud, redus la o curgere esențială, fără discontinuitatea clipelor, o percepem doar în nopțile albe. Totul dispare. Liniștea pătrunde peste tot. Ascultăm, nu auzim nimic. Simțurile nu se mai îndreaptă spre exterior. Spre ce exterior? Sântem sorbiți și mai rămâne doar această trecere pură prin noi și care *este* noi, și care nu se va sfârși decât o dată cu somnul ori cu zorile.

*

Seriozitatea nu intră în definiția existenței, tragicul da, căci implică ideea de aventură, de catastrofa gratuită, în vreme ce seriozitatea presupune un țel. Ori, marea originalitate a existenței e tocmai de a nu avea nici unul.

*

Când iubești pe cineva, ai vrea să-l lovească o mare nenorocire ca să-i poți fi și mai apropiat.

*

Să nu mai fii ispitit decât de ce e dincolo de... extreme.

*

Dacă mi-aș asculta întâia pornire, toată ziua aș scrie scrisori cu injurii și scrisori de adio.

*

A avut necuviința să moară.

Într-adevăr, în moarte există ceva indecent. Acest aspect, firește, e ultimul care ne trece prin minte.

*

Am irosit multe ceasuri meditănd la ceea ce mi se părea că merită aprofundat cu deosebire: la deșertăciunea a toate cele, la ceea ce nu merită nici măcar o clipă de reflecție, căci nu văd ce-ar mai fi de spus pentru sau contra evidenței înseși.

*

Între bărbați și femei prefer femeile, pentru că au asupra primilor avantajul de-a fi mai dezechilibrate, deci mai complicate, mai perspicace și mai cinice, fără să mai vorbesc de acea superioritate misterioasă pe care o conferă o sclavie milenară.

*

Ahmatovei, ca și lui Gogol, nu-i plăcea să posede nimic. Ea împărțea cadourile pe care le primea și care puteau fi regăsite la alții după câteva zile. Această trăsătură amintește de apucăturile nomazilor, constrânși la provizorat de nevoie și prin vocație. Joseph de Maistre citează cazul unui prinț rus, prieten de-al lui, care se culca la nimereală în palatul său, neavând, ca să spun așa, un pat *fix*, căci trăia cu sentimentul că-i doar în trecere prin propria-i casă, că doar poposește în ea așteptând s-o pornească din loc.

...Când estul Europei oferă asemenea modele de detașare, de ce le-am mai căuta în India sau aiurea?

*

Scrisorile pe care le primim și-n care nu e vorba decât de lupte interioare și căutări metafizice devin, în scurtă vreme, obositoare. În orice, e nevoie de o componentă *meschină* ca să avem senzația realității. Dacă îngerii ar începe să scrie, ei ar fi – cu excepția celor căzuți – ilizibili. *Puritatea* e greu de digerat pentru că este incompatibilă cu inspirația.

*

În plină stradă, fulgerat deodată de «misterul» Timpului, mi-am spus că Sfântul Augustin avea dreptate să atace asemenea temă adresându-se direct lui Dumnezeu: cu cine altul s-o discute?

*

Aș fi putut să exprim tot ce mă frământă dacă n-aș fi purtat stigmatul de a nu fi muzician.

*

Frământat de neliniști esențiale, mă lungisem după-amiaza în pat, poziție ideală pentru a medita la Nirvana *fără odihnă*, fără cea mai mică urmă a unui eu – această piedică în calea izbăvirii, a stării de non-gândire. Sentiment de stingere euforică mai întâi, apoi stingere euforică pură, fără sentiment. Mă credeam în pragul ultimei faze; dar n-a fost decât parodie, alunecare în toropeala, în hăul... siestei.

*

După tradiția evreiască, Tora – operă a lui Dumnezeu – precede lumea cu două mii de ani. N-a existat vreun alt popor care să aibă o atât de bună părere despre sine. Să atribuie cărții sale sfinte asemenea vechime, să creadă că datează de dinainte de *Fiat lux!*

Asa se creează un destin.

*

Deschizând o antologie de texte religioase, dau dintru început peste această frază a lui Buddha: «Nici un obiect nu merită să fie dorit.» – Am închis cartea pe loc, căci, după asta, ce să mai citești?

*

Cu cât îmbătrânim, cu atât avem mai puțin caracter. De fiecare dată când reușim să avem, sântem jenați, părem stingheriți. Iată de ce nu ne simțim în apele noastre în fața celor ce *emană* convingere.

*

Șansa de a fi cunoscut îndeaproape un gascon, unul adevărat. Nu l-am văzut – pe cel la care mă gândesc – descurajat vreodată. Îmi anunța ca pe niște triumfuri toate nenorocirile lui, nenorociri patente. Nu-l separa de Don Quijote decât o distanță infimă. Încerca totuși, din când în când, să fie

realist, însă eforturile lui erau în van. A rămas până la capăt un veleitar al decepției.

*

Dacă-mi ascultam impulsurile, astăzi eram nebun sau spânzurat.

*

Am remarcat că la capătul oricărei zguduiri lăuntrice gândurile mele, după un scurt elan, iau o întorsătură jalnică și chiar grotescă. Așa s-a întâmplat mereu cu crizele mele, decisive sau nu. De îndată ce faci un salt în afara vieții, viața se răzbună și te aduce iarăși la nivelul ei.

*

Mi-e imposibil să știu dacă mă iau sau nu în serios. Drama detașării este că nu-i poți măsura progresul. Înaintezi într-un deșert și nu știi niciodată unde ai ajuns.

*

Făcusem cale lungă în căutarea soarelui, iar soarele, când l-am găsit în sfârșit, mi-era ostil. Ce-ar fi să mă arunc din înaltul falezei? În timp ce făceam considerații nu tocmai senine, privind pinii, stâncile, valurile, am simțit brusc în ce măsură sânt înlănțuit de acest splendid univers blestemat.

*

Greșim grav neacordând depresiunii decât un statut minor, cu mult mai prejos decât cel al angoasei. De fapt este mai virulentă decât ea, dar îi displac manifestările pe care le-ndrăgește angoasa. Mai modestă și totuși mai pustiitoare, depresiunea te poate cuprinde în orice moment, pe când ea, distantă, se păstrează pentru marile ocazii.

*

Vine aici ca turist și de fiecare dată îl întâlnesc întâmplător. Acum, deosebit de volubil, îmi mărturisește că se simte minunat, că are o senzație de bine de care este conștient în permanență. Îi răspund că sănătatea lui mi se pare suspectă, că nu-i normal să simți neconținut că o posezi, că niciodată adevărata sănătate nu se face *simțită*. Starea dumneavoastră ar trebui să vă pună pe gânduri, i-am spus înainte de a-l părăsi.

Inutil să adaug că nu l-am mai întâlnit după aceea.

*

La cea mai mică supărare și, cu atât mai mult, la cea mai neînsemnată mahnire, trebuie să alergi la cimitirul cel mai apropiat, care-ți va dăruia pe loc un calm ce zadarnic l-ai căuta în altă parte. Un leac-minune, unicul de altfel.

*

Regretul, transmigrație în sens invers, făcându-ne să re trăim după dorință viața, ne dă iluzia că am trăit mai multe.

*

Slăbiciunea mea pentru Talleyrand. – Când ai practicat cinismul doar în vorbe, ai toată admirația pentru cel ce l-a tradus, cu strălucire, în faptă.

*

Dacă un guvern ar decreta în plină vară că vacanța se prelungește la nesfârșit și că, sub pedeapsa cu moartea, nimeni nu poate părăsi paradisul în care huzurește, ar urma sinucideri în masă și măceluri fără precedent.

*

Fericirea și nefericirea mă fac deopotrivă de nefericit. Atunci de ce, uneori, mi se întâmplă s-o prefer pe prima?

*

Profunzimea unei pasiuni se măsoară după sentimentele josnice pe care le conține și care-i garantează intensitatea și durata.

*

Moartea, *portretistă mediocră* după spusa lui Goethe, ar da chipurilor un aer fals, neautentic; cu siguranță că el n-ar fi asimilat-o, precum Novalis, cu principiul ce «romantizează» viața.

Să menționăm în apărarea lui că, trăind cincizeci de ani mai mult decât autorul *Imnelor către noapte*, a avut tot timpul pentru a-și pierde iluziile despre moarte.

*

În tren, o femeie între două vârste și de o anume distincție; alături de ea, un idiot, fiul ei, de vreo treizeci de ani, care din timp în timp îi lua brațul și depunea pe el o sărutare apăsată, apoi o privea tâmp. Femeia avea un aer fericit și surâdea.

Nu știam ce poate fi aceea o curiozitate *înmărmurită*. Acum știu – pentru c-am încercat-o în fața acestui spectacol. O nouă varietate de stupoare mi se revelase.

*

Muzica există doar atâta timp cât durează audiția, iar Dumnezeu atât cât ține extazul.

Arta supremă și ființa supremă au în comun faptul că depind de noi pe de-a-ntregul.

*

Pentru unii, pentru cei mai mulți de fapt, muzica este reconfortantă și mângâietoare; pentru alții este dizolvantul dorit, un mijloc nesperat de a se nimici, de a se scufunda o dată cu tot ce e mai bun în ei.

*

Să te rupi de zeii, de străbunii tăi, de limba și de țara ta, să te rupi pur și simplu este neîndoielnic o încercare cumplită, dar este și o încercare exaltantă, pe care o caută lacom transfugul și, mai mult încă, trădătorul.

*

Din tot ce ne face să suferim, nimic nu ne dă, ca decepția, senzația că ne apropiem în sfârșit de Real.

*

Din clipa în care începi să decazi, în loc să te întristezi pentru asta, ar trebui să revendici dreptul de-a nu mai fi tu însuși.

*

Putem obține aproape orice, dar nu și ceea ce râvnim în taină. Desigur, e drept ca tot ceea ce prețuim mai mult să fie de neatins, ca partea esențială a eului și destinului nostru să rămână ascunsă și neîmplinită. Providența a întocmit bine lucrurile: să profităm cu toții de prestigiul legat de dezastrele lăuntrice și să fim mândri de ele.

*

Potrivit *Zoharului*, Dumnezeu l-a creat pe om pentru ca acesta să rămână identic cu sine și în același scop l-a sfătuit să fie credincios Pomului Vieții. Omul însă a preferat celălalt pom, aflat în «regiunea variațiilor». Căderea sa? – Nebunie a schimbării, fruct al curiozității, acest izvor al tuturor nenorocirilor. – Și astfel, ceea ce la primul dintre noi n-a fost decât capriciu avea să devină *lege* pentru noi toți.

*

Intră un strop de milă în orice formă de atașament, în iubire și chiar în prietenie – nu și în admirație, totuși.

*

Să ieși din viață teafăr și nevătămat – s-ar putea întâmpla și asta, dar e sigur că nu se întâmplă niciodată.

*

O nenorocire prea recentă are dezavantajul că ne împiedică să-i observăm și părțile bune.

*

Cei care, în secolul trecut, au vorbit cel mai bine despre iubire și despre muzică au fost Schopenhauer și Nietzsche. Totuși, și unul și celălalt frecventaseră numai bordeluri, iar în materie de muzicieni primul se dădea în vânt după Rossini, iar al doilea după Bizet.

*

Întâlnindu-l pe L. din întâmplare, i-am spus că rivalitatea dintre sfinți e cea mai îndârjită, dar și cea mai ascunsă dintre toate. Mi-a cerut să-i dau niște exemple: n-am găsit nici unul pe moment și nu găsesc nici acum. Cu toate astea, faptul îmi pare învederat...

*

Conștiința: sumă a neliniștilor noastre din clipa nașterii și până în prezent. Neliniștile s-au risipit; conștiința rămâne – dar și-a pierdut rădăcinile..., ba chiar le ignoră.

*

Melancolia se hrănește din ea însăși, și de aceea nu se poate primeni.

*

În Talmud, o afirmație stupefiantă: «Cu cât există mai mulți oameni, cu atât există mai multe imagini ale divinului în natură.»

Poate așa era atunci când a fost făcută remarca; astăzi ea este infirmată de tot ce vedem și va fi și mai mult, de tot ce vom vedea.

*

Speram să pot fi martor în viața aceasta la dispariția speciei noastre. Dar zeii mi-au fost potrivnici.

*

Sânt fericit doar când mă gândesc la renunțare și mă pregătesc pentru ea. Restul e amărăciune și zbucium. Să renunți nu-i lucru ușor. Totuși, ajunge să aspiți la renunțare ca să te simți deja mai împăcat. Să aspiți la ea? Până și simplul fapt de-a te gândi la ea îți dă iluzia că ești altul, iar această iluzie este o victorie, cea mai măgulitoare, dar și cea mai amăgitoare.

*

Nimeni nu avea ca el simțul jocului universal. De fiecare dată când făceam aluzie la asta, îmi cita, cu un surâs complice, cuvântul sanscrit līlā, gratuitatea absolută după Vedānta, creație a lumii din amuzament divin. Ce-am mai râs împreună de toate! Iar acum iată-l, cel mai jovial dintre cei dezamăgiți, aruncat în groapă din propria-i vină, pentru că, o singură dată, a catadicsit să ia neantul în serios.

În fața clipelor

Nu prin geniu, ci prin suferință, numai prin ea încetezi să fii o marionetă.

*

Când cazi sub vraja morții, totul se petrece ca și cum ai fi cunoscut-o într-o existență anterioară, iar acum ai fi nerăbdător s-o regăsești cât mai curând.

*

Din clipa-n care-l bănuieți pe careva de cea mai mică slăbiciune pentru Viitor, să știți că suspectul cunoaște multe adrese de psihiatri.

*

«Adevărurile dumitale sânt sufocante.» – «Sânt sufocante *pentru dumneata*», i-am replicat pe dată acelui nevinovat.

Îmi venea de fapt să adaug: «Ca și pentru mine», în loc să fac pe grozavul.

*

Omul nu e mulțumit că este om. Dar nu știe *la ce* să revină și nici cum să reintegreze o stare ce nu i-a lăsat vreo amintire distinctă. Nostalgia acelei stări constituie fondul ființei sale și este puntea dintre el și ceea ce, în el, rămâne din vârsta lui străveche.

*

În biserica pustie, organistul exersa. Nimeni altcineva în jur, doar o pisică ce-mi dădea târcoale... Zelul lui m-a cutremurat: chinuitoarele întrebări dintotdeauna mă asaltară. Răspunsul orgii nu mi s-a părut mulțumitor, dar, în starea în care mă aflam, era totuși un răspuns.

*

Ființa sinceră în chip absolut – mai putem încă să ne-o imaginăm – ar fi aceea care, nici măcar o clipă, n-ar căuta refugiu în eufemism.

*

Fără rival în cultul Detașării, am râvnit-o frenetic, astfel încât, cu cât vroiam mai mult s-o ating, cu-atât mă depărtam de ea. Derută meritată pentru cel ce urmărește un țel contrar firii sale.

*

Ieșim dintr-un haos ca să intrăm în altul. Această observație e fără consecințe practice și nu împiedică pe nimeni să-și împlinească destinul, adică să ajungă la haosul *integral*.

*

Anxietatea, departe de a fi urmarea unui dezechilibru nervos, se sprijină pe însăși structura lumii acesteia și nu văd de ce n-am fi anxioși în permanență, de vreme ce însuși timpul nu e decât anxietate în plină expansiune, o anxietate căreia nu-i deslușim nici începutul, nici sfârșitul, o anxietate veșnic biruitoare.

*

Sub un cer mohorât până la lacrimi, două păsări, indiferente la decorul lugubru, se drăgostesc... Exuberanța lor, atât de evidentă, este mai aptă să reabiliteze un instinct vlăguit decât toată literatura erotică.

*

Lacrimile de admirație – singura scuză a acestui univers, de vreme ce tot îi trebuie una.

*

Din solidaritate cu un prieten ce tocmai murise, am închis ochii și m-am lăsat în voia acelui semi-haos de dinaintea somnului. După câteva minute, am crezut că percep acea realitate infinitezimală ce încă ne leagă de conștiință. Eram în pragul sfârșitului? O clipă mai apoi mă găseam în fundul unui hău, fără să simt nici cea mai mică spaimă. Să fie deci atât de simplu să nu mai exiști? Cu siguranță, dacă moartea n-ar fi decât o experiență, dar moartea este însăși Experiența. Ce idee, de altfel, să te *joci* cu un fenomen ce are loc doar o singură dată! Nu se experimentează unicul.

*

Cu cât ai suferit mai mult, cu atât revendici mai puțin. A protesta e semn că nu ai străbătut nici un infern.

*

Ca și cum nu aveam destule necazuri, iată că-mi vin pe cap și cele de care vom fi avut parte pe vremea cavelor.

*

Te urăști pentru că nu poți uita de tine, pentru că nu te poți gândi la altceva. Este inevitabil ca această preferință acaparatoare să te irite și să încerci să i te împotrivești. Pentru a reuși însă, ura de sine e stratagema cea mai puțin eficace.

*

Muzica este o iluzie ce le răscumpără pe toate celelalte.
(Dacă *iluzie* ar fi un cuvânt sortit să dispară, mă-ntreb ce s-ar alege din mine.)

*

Nu-i este dat nimănui, cât timp păstrează o stare de neutralitate, să simtă pulsația Timpului. Pentru a izbuti e nevoie de o neliniște sui-generis, privilegiu venit nu se știe de unde.

*

Dacă ai întrezărit vacuitatea și ai consacrat *sunyātei* un cult rînd pe rînd fățiș și clandestin, nu ai putea să te înfeudezi unui dumnezeu lamentabil, incarnat, ipostaziat. Pe de altă parte, despuierea de orice prezență, de orice contaminare umană, izgonirea ideii înseși de eu face cu neputință orice cult, care implică obligatoriu o brumă de supremație individuală. Căci, după cum spune un imn din Mahāyāna, «dacă toate lucrurile sînt vide, cine e celebrat și de cine?»

*

Somnul, mai mult decît timpul, este antidotul mîhnirii. Insomnia, în schimb, care amplifică cea mai mărunță supărare și o preschimbă în lovitură a sorții, ne veghează rănile și nu le lasă să se ofilească.

*

În loc să fiu atent la chipul trecătorilor, le-am privit picioarele: toți apucații aceia se reduceau la niște pași ce se grăbeau – către ce? Și mi s-a

păruit evident că menirea noastră e să călcăm țărâna în căutarea unui mister frivol.

*

După ani și ani, mă întâlnesc cu un prieten care, înainte de toate, îmi povestește cum, făcându-și mai de mult un stoc de otrăvuri, n-a izbutit totuși să se sinucidă, neștiind pentru care din ele să opteze...

*

Nu-ți subminezi motivele de a trăi fără să ți le subminezi totodată și pe acelea de a *scrie*.

*

Non-realitatea – o evidență pe care-o uit și-o redescopăr în fiecare zi. Această comedie se confundă cu existența mea într-o asemenea măsură, încât nu reușesc să le disociez. De ce această reluare bufonă, de ce această farsă?

Și totuși nu e o farsă, căci datorită ei mă număr printre cei vii sau par a face parte dintre ei.

*

Chiar înainte de a decădea fățiș, orice individ, în calitatea lui de individ, e deja decăzut și la antipodul modelului său original.

*

Cum se face că faptul de a nu fi existat, că absența colosală ce precede nașterea nu pare să deranjeze pe nimeni, și chiar dacă îl tulbură pe careva, nu-l tulbură peste măsură?

*

Potrivit unui înțelept chinez, trecând în revistă vicisitudinile unei vieți centenare, nu s-ar putea alege din ea mai mult de-o oră de fericire.

...Dacă toți exagerează, de ce înțelepții ar face excepție?

*

Mi-ar plăcea să uit *totul* și să mă trezesc în lumina de dinaintea clipelor.

*

Melancolia răscumpără acest univers, deși tot ea ne desparte de el.

*

Să-ți fi petrecut tinerețea la temperatura demiurgiei.

*

După câte decepții vine amărăciunea? – După una sau după o mie, în funcție de subiect.

*

Să concepi actul gândirii ca pe o bale de venin, ca pe un divertisment de viperă elegiacă.

*

Dumnezeu este ființa condiționată prin excelență, sclavul sclavilor, prizonier al atributelor sale, a ceea ce el *este*. Omul, din contră, dispune de o anume libertate în măsura în care nu există, în măsura în care, neposedând decât o existență de împrumut, se agită în pseudorealitatea lui.

*

Pentru a se afirma, viața a dat dovadă de o rară ingeniozitate; pentru a se nega, la fel. Ce de mijloace a putut să nască spre a se nimici! Moartea e cea mai mare descoperire a ei, uluitoarea ei izbândă.

*

Norii treceau grăbiți. În liniștea nopții, ai fi putut să le auzi rostogolirea. Pentru ce sântem aici? Ce sens poate avea prezența noastră infimă? Întrebare fără răspuns, la care totuși am răspuns spontan, fără să stau o clipă pe gânduri și fără să roșesc pentru vădita banalitate a spuselor mele: «Sântem aici ca să ne chinuim, pentru atât și nimic altceva.»

*

Dacă mi s-ar fi spus că timpul, ca și tot restul, urmează să mă părăsească, n-aș fi încercat un sentiment de frică, nici de regret și nici de bucurie. Detașare perfectă. Orice accent personal dispăruse din ceea ce credeam că mai simt, însă de fapt nu mai simțeam nimic, supraviețuiam propriilor mele senzații, și cu toate acestea nu eram un spectru – eram cât se poate de viu, dar într-un fel cum ești arareori, cum ești doar o singură dată.

*

Să-i aprofundezi pe Părinții Deșertului și totuși să te lași tulburat de ultimele știri! În primele veacuri ale erei noastre, m-aș fi numărat printre sihaștrii despre care s-a spus că, după un timp, «oboseau să-l caute pe Dumnezeu».

*

Deși ne-am născut prea târziu, vom fi pizmuiți de succesorii noștri imediați și, mai mult încă, de cei îndepărtați. În ochii lor, vom avea statut de privilegiați, și pe bună dreptate, căci interesul orișicui e să se țină cât mai departe de viitor.

*

Să nu intre nimeni aici dacă a petrecut fie și o singură zi la adăpost de stupoare!

*

Locul nostru e undeva între ființă și non-ființă, între două ficțiuni.

*

Celălalt, trebuie s-o mărturisim, ne pare un halucinat. Nu-l ascultăm decât până la un punct. După aceea, inevitabil, bate câmpii, căci până și neliniștile lui cele mai legitime rie par lipsite de temei și inexplicabile.

*

Să nu cerem niciodată de la limbaj un efort prea mare pentru capacitatea lui firească, în orice caz să nu-l forțăm la maximum. Să evităm supralicitarea cuvintelor, de teamă că, istovite, n-or să mai poată căra povara unui sens.

*

Nu există gând mai dizolvant, nici mai aducător de pace decât gândul morții. Din cauza acestei duble calități, desigur, îl rumegăm până ce nu ne mai putem lipsi de el. Ce noroc să găsim, înlăuntrul aceleiași clipe, o otravă și un leac, o revelație care ucide și dă viață, un venin fortifiant!

*

După *Variațiuni* Goldberg – muzică «superesențială», ca să folosim jargonul mistic – închidem ochii, abandonându-ne ecoului ce l-au iscat în noi. Nu mai există nimic, decât o plenitudine fără conținut care-i singurul mod de a atinge Supremul.

*

Ca să ajungi la izbăvire, trebuie să crezi că totul e real sau, dimpotrivă, că nimic nu e. Dar noi nu deslușim decât *grade* de realitate: lucrurile ne par mai mult sau mai puțin reale, mai mult sau mai puțin existente. Și astfel nu știm niciodată unde am ajuns.

*

Seriozitatea nu-i câtuși de puțin un atribut al existenței; tragicul da, căci implică ideea de dezastru gratuit, pe când seriozitatea sugerează un minimum de finalitate. Or, farmecul existenței e tocmai că n-are nici una.

A coborî până la zeroul suveran care a generat zeroul acesta subaltern din care sântem făcuți.

*

Fiecare trece prin criza lui prometeică, iar tot ce face după aceea constă în a o transforma într-un titlu de glorie sau un motiv de căință.

*

A expune un craniu într-o vitrină este deja o provocare; un schelet întreg – un scandal. Chiar dacă l-a privit numai cu coada ochiului, cum va putea nefericitul trecător să-și vadă mai departe de treburi și cu ce stare sufletească va merge îndrăgostitul la întâlnire?

Cu atât mai mult, un popas prelungit în fata ultimei noastre metamorfoze nu va putea decât să descurajeze dorința și delirul.

...Și astfel, îndepărtându-mă, nu-mi rămâne decât să blestem această oroare verticală și rânjetul său neîntrerupt.

*

«Când pasărea somnului a vrut să-și facă un cuib în lumina ochiului meu, a văzut genele și i-a fost frică de laț.»

Cine oare, mai bine decât Ben-al-Hamara, poet arab din Andaluzia, a pătruns misterul insomniei?

*

Acele clipe când ajunge o amintire, sau și mai puțin, ca să aluneci în afara lumii.

*

Să semeni cu alergătorul care s-ar opri în toiul cursei ca să încerce să priceapă ce noimă are goana lui. A medita înseamnă să-ți mărturisești extenuarea.

*

Formă de reputație ispititoare: să-ți legi numele, ca primul nostru străbun, de o brambureală ce va uimi veacurile.

*

«Ceea ce este nepermanent e durere; ceea ce e durere este non-sine. Ceea ce este non-sine nu-mi aparține, nu sânt eu aceea, aceea nu este eu.»
(*Samyutta Nikāya*)

Ceea ce e durere este non-sine. E greu, e imposibil să fii de acord cu budismul asupra acestui aspect, capital totuși. Pentru noi durerea este noi înșine, e sine, în cel mai înalt grad. Ce religie bizară! Vede peste tot durere și în același timp o declară ireală.

*

Pe chipul lui zeflemeaua pierise. Căci avusese față de viață un atașament aproape sordid. Pe chipul celor ce n-au găsit de cuviință să se agațe de ea, înflorește un surâs ironic, semn de eliberare și de triumf. Ei nu merg în neant: îl părăsesc.

*

Totul vine prea târziu, totul e prea târziu.

*

Până să aibă necazuri grave cu sănătatea, fusese un savant; după aceea... a *căzut* în metafizică. Ca să capeți interes pentru divagația esențială e necesar concursul unor mizerii statornice, avide să se reîmprospăteze.

*

Să fi ridicat toată noaptea munți cât Himalaia – și să numești asta *somn*.

*

Aș fi dispus la orice sacrificiu ca să mă eliberez de eul ăsta jalnic, care, în chiar această clipă, ocupă în univers un loc la care nici un zeu n-a cutezat să viseze!

*

Ca să mori îți trebuie nesfârșită smerenie. Ciudat e că toți dau dovadă de ea.

*

Aceste valuri, cu vânzoleala și veșnica lor sporovăială, sânt puse în umbră, în ce privește inutilitatea, de agitația încă și mai inepta a orașului.

Atunci când, închizând ochii, te lași copleșit de acest dublu vuiet, te crezi martor la preparativele Creației și te pierzi rapid în elucubrații cosmogonice.

*

Minune a minunilor: nici o pauză între zguduitura dintâi și stadiul execrabil la care am ajuns.

*

Orice formă de *progres* este o denaturare, în sensul în care *ființa* este o denaturare a non-ființei.

*

Degeaba ai îndurat insomnii pentru care martirii te-ar invidia; dacă nu ți-au lăsat nici o urmă pe chip, nimeni n-o să te creadă. Neavând martori, vei continua să pari un farsor și, prefăcându-te mai bine decât toți, tu însuși vei fi cel dintâi dintre complicii incredulilor.

*

Dovada că o faptă generoasă e împotriva firii este că ea provoacă, uneori imediat, alteori după luni sau ani, o jenă pe care nu îndrăznim s-o mărturisim nimănui, nici măcar nouă înșine.

*

O slujbă de înmormântare: nu se vorbea decât despre *umbră* și *vis*, despre țărâna ce se întoarce în țărână. Apoi, abrupt, i se promise răposatului fericire veșnică și toate celelalte. Atâta inconsecvență m-a iritat și m-a făcut să-i părăsesc și pe popă, și pe defunct.

Îndepărtându-mă, nu mi-am putut reprima gândul că nu sânt cel mai nimerit să-i blamez pe cei care se contrazic atât de flagrant.

*

Ce ușurare să arunci la coș un manuscris, martorul unei febre stinse, al unei frenezii consternante!

*

Azi-dimineață am *gândit*, deci mi-a fugit pământul de sub picioare, preț de vreun sfert de ceas...

*

Tot ce ne indispune ne permite să ne definim. Fără indispoziții nu există identitate. Șansa și neșansa unui *organism conștient*.

*

De-ar fi la fel de ușor să descrii o nenorocire pe cât e s-o trăiești!

*

Lecție zilnică de modestie: să ne gândim, fie și pentru o clipă, că într-o zi se va vorbi despre *rămășițele* noastre.

*

Se tot vorbește de bolile voinței și se uită că voința în sine este suspectă, că nu este *normal* să vrei.

*

După ce am flecărit ore în șir, iată-mă copleșit de vid. De vid și de rușine. Nu-i oare indecent să-ți etalezi secretele, să-ți înșiri în vorbe însăși ființa, să povestești și să te povestești, câtă vreme cele mai pline clipe din viață le-ai cunoscut în timpul tăcerii, în timpul *perceperii* tăcerii?

*

Adolescent fiind, Turgheniev își agățase în cameră portretul lui Fouquier-Tinville.

Oriunde și oricând, tineretul i-a idealizat pe călăi, cu condiția ca aceștia să fi lovit în numele unei cauze vagi și grandilocvente.

*

Viața și moartea au, amândouă, la fel de puțin conținut. Din nefericire, o aflăm întotdeauna prea târziu, când asta nu ne mai ajută nici să trăim, nici să murim.

*

Ești calm, îți uiți dușmanul, care în schimb veghează și așteaptă. Trebuie totuși să fii pregătit atunci când o să atace. Ai să-l învingi, căci îl va fi slăbit enormul consum de energie care e ura.

*

Din tot ce simțim, nimic nu ne dă impresia de a fi în chiar miezul realului precum crizele de disperare *fără motiv*: pe lângă ele, totul pare frivol, contrafăcut, lipsit și de substanță, și de interes.

*

Oboseală independentă de uzura organelor, oboseală atemporală, pentru care nu există paleativ, pe care nici o odihnă – fie și cea de veci – n-ar putea s-o învingă.

*

Orice ne este benefic, dar nu și a ne întreba, clipă de clipă, care e sensul faptelor noastre, orice este de preferat singurei întrebări care contează.

*

Ocupându-mă pe vremuri de Joseph de Maistre, în loc să explic personajul acumulând detalii peste detalii ar fi trebuit să amintesc că izbutea să doarmă cel mult trei ore pe noapte. E destul pentru a descifra excesele unui gânditor, sau ale oricui. Am neglijat totuși să semnalez acel fapt. Neglijență de neiertat, cu atât mai mult cu cât oamenii se împart în *cei care dorm* și *cei care veghează*, două tipuri de ființe în veci diferite, ce n-au în comun decât aspectul fizic.

*

Am răsufla în fine mai ușor dacă-ntr-o bună dimineață am fi înștiințați că aproape toți semenii noștri s-au volatilizat ca prin minune.

*

Îți trebuie puternice înclinații religioase ca să poți rosti cu convingere verbul *a fi*, trebuie să *crezi* ca să spui despre un lucru sau despre cineva că *este*, pur și simplu.

*

Orice anotimp e un chin: natura nu se schimbă și nu se primenește decât spre a ne *lovi*.

*

La originea fiecărui gând, oricât de neînsemnat, se conturează un ușor dezechilibru. Ce să mai spui atunci de cel care a generat însăși gândirea?

*

În societățile primitive, bătrânii sânt mătrășiți puțin cam prea repede; în schimb, în societățile civilizate li se caută-n coarne și sânt îndopați. Viitorul, nu încape vreo îndoială, va reține doar primul model.

*

Degeaba părăsești o credință religioasă ori politică, vei păstra îndârjirea și intoleranța ce te-au împins s-o adopți. Vei fi și mai departe furios, dar furia ta va fi îndreptată *împotriva* credinței părăsite; fanatismul, intim legat de esența ta, va dăinui în ea independent de convingerile pe care le poți susține sau respinge. Fondul, fondul ființei tale rămâne același, și nu schimbându-ți părerile vei izbuti să-l modifice.

*

Zoharul te pune în încurcătură: dacă o fi cum spune el, săracul se înfățișează Domnului doar cu sufletul său, pe când ceilalți numai cu trupul. Fiindu-ți cu neputință să te pronunți, cel mai bun lucru e să mai aștepți.

*

A nu confunda talentul cu verva. Cel mai adesea, verva e apanajul fanfaronului.

Pe de altă parte, fără ea cum să dai gust adevărilor și erorilor?

*

În fiecare clipă sânt uluit că mă găsesc exact în clipa aceea.

*

Din zecile de vise pe care le visăm, doar unul este semnificativ, dac-o fi și acela! Restul – deșeuri, literatură simplistă sau vomitivă, fantasme de geniu debil.

Visele ce se lungesc dovedesc lipsa de imaginație a «visătorului», care nu știe cum să le încheie, se chinuie fără succes să găsească un deznodământ, exact ca la teatru, unde autorul născocеște noi peripeții, nestiind cum și unde să se oprească.

*

Necazurile sau, mai curând, bolile mele duc o politică de care sânt depășit. Uneori se pun de acord și înaintează împreună, alteori fiecare își urmează calea, foarte adesea se înfruntă, dar, fie că se-nțeleg, fie că se sfădesc, se poartă ca și cum manevrele lor nu m-ar privi și pe mine, ca și cum n-aș fi decât spectatorul lor buimăcit.

*

Important pentru noi e doar ceea ce n-am făptuit, ceea ce nu puteam făptui, astfel încât dintr-o viață rămâne doar ceea ce nu va fi fost.

*

Să visezi o operație de demolare ce n-ar cruța nici una din urmele big-bangului original.

Exasperări

Lacul Soustons, ora două după-amiază. Vâsleam. Deodată, fulgerat de o reminiscență de vocabular: *All is of no avail* (nimic nu servește la nimic). Să fi fost singur, mă aruncam pe dată în apă. Niciodată n-am simțit cu asemenea violență nevoia să termin cu toate.

*

Să devorezi biografie după biografie ca să te convingi și mai bine de zădărnicia oricărei făptuiri, a oricărui destin.

*

Nimeresc peste X. Aș fi dat orice pe lume ca să nu-l mai întâlnesc vreodată. Să fii nevoit să suporti asemenea specimene! Vorbea, iar eu eram nemângâiat că nu mi-e dată puterea supranaturală ce ne-ar putea spulbera instantaneu pe amândoi.

*

La ce slujește trupul acesta, dacă nu să ne explice înțelesul cuvântului *torționar*?

*

Un simț acut al ridicolului face anevoioasă, ba chiar imposibilă cea mai neînsemnată făptuire. Ferice de cei ce nu-l au! Providența i-a ocrotit.

*

La o expoziție de artă orientală, un Brahma cu mai multe fețe, buimac, mohorât, abrutizat în ultimul hal.

E postura în care îmi place să-l văd înfățișat pe zeul zeilor.

*

Sătul de toți. Dar îmi place să râd. Iar să râd de unul singur nu pot.

*

Cum niciodată n-am știut ce caut pe lumea aceasta, aș vrea să-l întâlnesc pe cel ce ar putea să-mi spună ce caută el însuși aici.

*

Întrebat de ce-s atât de fericiți călugării care îl însoțeau, Buddha răspunse că sânt astfel pentru că nu gândesc nici la trecut, nici la viitor. Ne întunecăm, într-adevăr, când ne gândim la unul sau la celălalt și ne întunecăm de-a binelea când ne gândim la amândouă.

*

Leac împotriva dezolării: să închizi ochii timp îndelungat, ca să uiți lumina și tot ce dezvăluie ea.

*

Când un scriitor se deghizează în filozof, putem fi siguri c-o face pentru a camufla o mulțime de lipsuri. *Ideea*, un paravan ce nu ascunde nimic.

*

Ochii se aprind brusc – și de admirație, și de invidie. Cum să distingi una de cealaltă la cei de care nu ești sigur?

*

Mă sună-n toiul nopții ca să mă anunțe că nu poate dormi. Îi țin o adevărată prelegere despre acest soi de nenorocire care, de fapt, este nenorocirea însăși. Sânt, la sfârșit, atât de mulțumit de isprava mea, încât revin în pat ca un erou, mândru să înfrunt orele ce-mi rămân până la ziuă.

*

A publica o carte comportă același gen de neplăceri ca o căsătorie sau o înmormântare.

*

N-ar trebui să scriem niciodată despre nimeni. Sânt atât de convins de asta, încât, de fiecare dată când ajung s-o fac, primul meu gând e să-l atac, *chiar dacă îl admir*, pe cel despre care am de vorbit.

*

«Și văzu Dumnezeu că lumina este bună.»

E și părerea oamenilor, cu excepția celor fără somn, pentru care lumina este o agresiune, un nou infern, mai crunt decât acela al nopții.

*

Vine o vreme când însăși negația își pierde strălucirea și, hârbuită, ajunge, ca și evidențele, la lada de gunoi.

*

După Louis de Broglie, ar exista o legătură între «a fi om de spirit» și a face descoperiri științifice, spirit însemnând aici capacitatea «de a stabili instantaneu relații neașteptate».

Dacă ar fi așa, germanii ar fi incapabili să inoveze în materie de știință. Swift se mira deja că un popor de mocofani poate avea la activ atâtea invenții. Dar facultatea de a inventa presupune mai puțin ascuțime de minte cât stăruință, puterea de-a aprofunda, de a scormoni, de a insista... Scânteia se aprinde din perseverență.

Nimic nu este searbăd pentru cel atins de mania aprofundării. Imun la plictis, el se va apleca la nesfârșit asupra oricărui subiect, fără să-și cruțe, dacă-i scriitor, cititorii, fără măcar să catadicsească, dacă e filozof, să-i ia în considerare.

*

Îi povestesc unui psihanalist american cum, pe domeniul unei prietene, îndârjindu-mă să tai crăcile uscate ale unui secvoia (asta fiind o pasiune a mea), am tras o căzătură ce putea să-mi fie fatală. «— Nu ca să-l cureți de crengi te-ai îndârjit contra lui, ci ca să-l pedepsești că trăiește mai mult decât dumneata. Îi purtai pică pentru că o să-ți supraviețuiască, iar dorința secretă era să te răzbuni pe el despuindu-l de crengi.»

...Uite-așa te scârbești pentru totdeauna de orice explicație *profundă*.

*

Un alt yankeu, profesor acesta, se plânga că nu știe ce subiect să aleagă pentru viitorul său curs. «— De ce nu haosul și farmecul lui? — Nu știu absolut nimic despre asta. E un soi de vrajă care nu m-a prins niciodată», mi-a răspuns el.

Mai ușor te înțelegi cu un monstru decât cu contrariul unui monstru.

*

Îi citeam *Corabia beată* unui ins care n-o cunoștea și care de altfel era străin de poezie.

«Chestia asta ai zice că vine din terțiar» – fu comentariul lui la sfârșitul lecturii. Asta da judecată!

*

Petre Tușea – Un geniu desăvârșit. Frenezie orală din silă ori neputință de a scrie. Risipite prin Balcani, mii și mii de vorbe de duh pierdute pentru vecie. Cum să dau o idee despre verva și nebunia lui? «Ești un amestec de Don Quijote și Dumnezeu», i-am spus într-o zi. Pe moment a fost măgulit, dar a doua zi, dis-de-dimineată, a venit să-mi declare: «Povestea aia cu Don Quijote să știi că nu mă încântă.»

*

De la zece la paisprezece ani am stat în gazdă la o familie. În fiecare dimineață, mergând la liceu, treceam prin fața unei librării și nu uitam să arunc o privire rapidă la cărțile ce se schimbau destul de des chiar și în acel oraș românesc de provincie. Una singură, într-un colț al vitrinei, părea uitată acolo de luni de zile: *Bestia umană*. Din cei patru ani, singura amintire care mă obsedează e titlul acesta.

*

Cărțile *mele*, opera *mea*... Latura grotescă a acestor posesive.

*

Totul s-a stricat din clipa în care literatura a încetat să fie anonimă. Decadența începe cu primul *autor*.

*

Mă hotărâsem cândva să nu mai dau mâna cu nici un ins sănătos. A trebuit totuși să mai las din pretenții, căci am descoperit curând că mulți din cei pe care-i suspectam de sănătate erau mai puțin înfloritori decât credeam eu. La ce bun să-mi fac dușmani pe simple presupuneri?

*

Nimic nu deranjează mai mult fluența gândirii decât faptul de a simți prezența apăsată a creierului. Poate ăsta-i motivul pentru care nebunii nu cunosc decât *străfulgerări* de gânduri.

*

Ce vrea și pentru ce trăiește acest trecător? Și copilul acesta, și mama lui, și bătrânul de colo?

Nimeni n-a găsit îndurare în ochii mei în timpul acelei plimbări blestemate. Am intrat în cele din urmă într-o măcelărie, unde atârna ceva de genul unei jumătăți de bou. În fața acestui spectacol, puțin a lipsit să nu izbucnesc în hohote de plâns.

*

În crizele mele de furie, mă simt supărător de aproape de Sfântul Pavel. Afinitățile mele cu furibunzii, cu toți cei pe care-i detest. Cine-a mai semănat vreodată astfel cu contrariul lui?

*

Mai mult decât orice, îmi repugnă îndoiala metodică. Vreau să mă îndoiesc, desigur, dar numai când îmi cade mai bine.

*

Născut dintr-un soi de Ineficiență primordială... Adineaori, vrând să aprofundez un subiect serios și neizbutind, m-am culcat. Adesea proiectele mele m-au dus către pat, deznodământ predestinat al ambițiilor mele.

*

Întotdeauna există cineva mai presus decât tine: dincolo de însuși Dumnezeu se *înalță* Neantul.

*

A pieri! – cuvânt pe care îl iubesc mai mult decât pe toate celelalte și care, lucru destul de ciudat, nu-mi sugerează nimic ireparabil.

*

Când trebuie să mă-ntâlnesc cu cineva mă cuprinde asemenea dorință de izolare încât, când să-i vorbesc, nu-mi mai pot controla deloc cuvintele, iar rostogolirea lor e luată drept vervă.

*

Acest univers, ratat în chip atât de magistral! – e ceea ce ne repetăm atunci când sântem dispuși la concesi.

*

Ifosele nu merg laolaltă cu durerea fizică. De îndată ce carcasa noastră își anunță prezența, sântem readuși la dimensiunile noastre firești, la certitudinea cea mai umilitoare, cea mai pustiitoare.

*

Ce îndemn la hilaritate – să auzi cuvântul *țel* pe când însoțești un cortegiu funebru!

*

Murim de la începutul timpurilor și totuși moartea nu și-a pierdut defel prospețimea. Aici e taina tainelor.

*

A citi înseamnă să-l lași pe altul să trudească pentru tine. Cea mai gingașă formă de exploatare.

*

Cel care ne citează din memorie este un sabotor ce-ar trebui dat pe mâna justiției. Un citat deformat este echivalent cu o trădare, cu o insultă, prejudiciul fiind cu atât mai grav cu cât intenția era să ni se facă un serviciu.

*

Ce sânt anxioșii, dacă nu martiri iritați că nu știu pentru cine să se jertfească?

*

A gândi înseamnă să te supui poruncilor și toanelor unei sănătăți îndoielnice.

*

Mi-am început ziua cu Meister Eckhart, apoi m-am îndreptat spre Epicur. Iar ziua încă nu s-a sfârșit: cu cine oare am s-o închei?

*

Cum ies din «eu», cum adorm.

*

Cel ce nu crede în Destin dovedește că nu a trăit.

*

Dacă va fi să mor vreodată...

*

O doamnă între două vârste, depășindu-mă pe stradă, găsi cu cale să proclame fără să mă privească: «Astăzi văd peste tot numai cadavre ambulante.» Apoi, tot fără să mă privească, adăugă: «Sânt nebună, nu-i așa, domnule? – Nu pe cât s-ar crede», i-am replicat, complice.

*

Să vezi în orice sugar un viitor Richard al III-lea...

*

La fiecare vârstă, descoperim că viața este o eroare. Atâta că, la cincisprezece ani, e vorba de o revelație în care intră un fior de spaimă și un strop de magie. Cu timpul această revelație, degenerată, se preface-n truism, și astfel ajungem să regretăm perioada când ea era o sursă de neprevăzut.

*

În primăvara lui 1937, în timp ce mă plimbam prin parcul spitalului psihiatric de la Sibiu, în Transilvania, m-a abordat un «pensionar». Am schimbat câteva vorbe, după care i-am spus: «E bine aici. – Te cred. Face să fii nebun», mi-a răspuns el. «Dar sânteți totuși într-un fel de pușcărie. – Se poate, însă trăim aici fără nici un fel de griji. În plus, războiul se apropie, o știi ca și mine. Locul ăsta e sigur. Nu sântem mobilizați și apoi nimeni nu bombardează un spital de nebuni. În locul tău, m-aș interna imediat.»

Tulburat, fascinat, l-am părăsit, apoi am încercat să aflu mai multe despre el. Am fost asigurat că e într-adevăr nebun. Nebun sau nu, nimeni nu mi-a dat vreodată un sfat mai înțelept.

*

Umanitatea defectuoasă constituie însăși materia literaturii. Scriitorul se bucură de perversitatea lui Adam și nu prosperă decât în măsura în care fiecare din noi o asumă și o reînnoiește.

*

În materie de patrimoniu biologic, cea mai neînsemnată inovație duce, se pare, la faliment. Conservatoare, viața nu înflorește decât grație repetiției, clișeului, pompierismului. Exact contrariul artei.

*

Genghis-Han ținea să fie însoțit în expedițiile sale de cel mai mare înțelept daoist al vremii. Cruzimea extremă e rareori vulgară: ea are totdeauna ceva bizar și rafinat, care inspiră teamă și respect. Wilhelm Cuceritorul, la fel de crud cu tovarășii ca și cu dușmanii săi, nu iubea decât fiarele sălbatice și pădurile întunecoase, în care se plimba întotdeauna singur.

*

Mă pregăteam să ies și, ca să-mi aranjez fularul, m-am privit în oglindă. Brusc, o spaimă cumplită: *cine e ăsta?* Cu neputință să mă recunosc. Mi-am identificat pardesiul, cravata, pălăria, însă degeaba, tot nu știam cine sânt, căci nu eram *eu*. Am stat așa un număr de secunde: douăzeci, treizeci, patruzeci? Când am reușit să-mi revin, spaima rămăsese. A trebuit să aștept până a consimțit să dispară.

*

O stridie, ca să-și dureze cochilia, trebuie să filtreze prin corpul ei apă de mare cântărind de cincizeci de mii de ori propria-i greutate.

Poftim de la cine mi-am găsit să iau lecții de răbdare!

*

Am citit undeva constatarea: «Dumnezeu nu vorbește decât despre el însuși.»

Sub acest aspect, Preaînaltul are nenumărați rivali.

*

A fi sau a nu fi.
...Nici una, nici alta.

*

De fiecare dată când dau peste vreo maximă budistă, sânt ispitit să revin la această înțelepciune pe care ani de-a rândul am încercat s-o asimilez și de care, inexplicabil, în parte m-am înstrăinat. Sălășluiește în ea nu atât

adevărul, cât ceva mai adânc... și atingi, prin ea, acea stare în care ești mântuit de toate, de iluzii în primul rând. Să nu mai ai nici una și totuși să nu riști prăbușirea, să te cufunzi în decepție evitând totodată amărăciunea, să te eliberezi – cu fiecare zi mai mult – de obnubilarea în care lâncezesc hoardele de trăitori pe pământ.

A muri înseamnă să-ți schimbi modul de a fi, să te înnoiești...

*

Sânt gânditori al căror spirit funcționează numai pornind de la citate: nu vă încredeți în ei.

*

Relațiile dintre oameni sânt atât de dificile pentru c-au fost creați nu ca să aibă «relații», ci ca să-și dea la cap.

*

O conversație cu el era la fel de convențională precum aceea cu un muribund.

*

A înceta să fii nu înseamnă nimic, nu poate să însemne nimic. La ce bun să te preocupe ceea ce supraviețuiește unei non-realități, o aparență ce urmează altei aparențe? În realitate, moartea nu este nimic, sau e cel mult un simulacru de mister, la fel ca însăși viața. Propaganda, antimetafizică a cimitirelor...

*

În copilărie, mă impresionase un personaj: un țăran care, primind o moștenire, mergea din crâșmă în crâșmă, urmat de un «muzicant». O splendidă zi de vară: tot satul era la câmp; doar el, cu vioristul lui, străbătea ulițele pustii, fredonând câte-o romanță. După doi ani s-a trezit la fel de calic ca înainte. Dar zeii s-au îndurat de el: muri în scurtă vreme. Fără să știu de ce, eram fascinat, și pe bună dreptate. Chiar și acum, când mă gândesc la el, continui să cred că într-adevăr era cineva, că dintre toți locuitorii satului doar el avea destulă anvergură ca să-și irosească viața.

*

Pofta de a răcni, de a-i scuipa pe oameni în obraz, de a-i târî în noroi, de a-i călca în picioare...

Mi-am impus exercițiul bunei-cuviințe pentru a-mi reprima turbarea, iar turbarea mea se răzbună ori de câte ori poate.

*

Dacă mi s-ar cere să rezum cât mai succint cu putință viziunea mea asupra lucrurilor, s-o reduc la expresia cea mai laconică, aş pune în locul cuvintelor semn de exclamare, un «!» definitiv.

*

Îndoiala contaminează totul, cu o excepție remarcabilă totuși: nu există muzică *sceptică*.

*

Demostene a copiat cu mâna lui, de opt ori, tot ce-a scris Tucidide. Așa se învață o limbă. Ar trebui s-avem curajul de a transcrie toate cărțile pe care le iubim.

*

Acceptăm, într-o măsură sau alta, ca cineva să deteste ceea ce facem. Dar să disprețuiască o carte pe care i-am recomandat-o, asta e mult mai grav și ne rănește ca un atac mișelesc. Ni se pune la îndoială, vasăzică, gustul și chiar discernământul!

*

Când îmi observ alunecarea în somn, am sentimentul că mă adâncesc într-un abis providențial, că mă cufund în el pentru vecie, fără să pot evada de-acolo vreodată. De altfel nici o dorință de evadare nu mă încearcă. Ceea ce doresc în clipele acelea este să le percep cu cât mai multă claritate, să nu pierd nimic din ele și să mă bucur de toate până la cea din urmă, înainte de inconștiență, înainte de beatitudine.

*

Ultimul poet de seamă al Romei, Iuvenal, ultimul poet marcant al Greciei, Lucian, au practicat ironia. Două literaturi care s-au încheiat cu ea. Așa cum toate, literatură sau orice, ar trebui să se încheie.

*

Această reîntoarcere la anorganic n-ar trebui să ne tulbure defel. Un fenomen atât de jalnic, ca să nu spun rizibil, face totuși din noi niște lași. E timpul să *regândim* moartea, să ne imaginăm un faliment mai puțin banal.

*

Rătăcit în lumea aceasta, cum m-aș fi rătăcit, desigur, oriunde.

N-ar putea să existe sentimente *pure* între cei ce urmează căi asemănătoare. E destul să-ți reamintești ce priviri își aruncă cele care împart același trotuar.

*

Plictisindu-te, înțelegi incomparabil mai multe lucruri decât muncind, *efortul* fiind dușmanul de moarte al meditației.

*

Pare ușor să treci de la dispreț la detașare. Totuși, asta nu e atât o tranziție, cât o performanță, o împlinire. Disprețul este prima victorie asupra lumii; detașarea – ultima, cea supremă. Intervalul ce le desparte e totuna cu drumul ce duce de la libertate la eliberare.

*

N-am întâlnit vreun ins cu mintea zdruncinată, nici măcar unul, care să nu fie interesat de Dumnezeu. Să tragem concluzia că există o legătura între căutarea absolutului și dezintegrarea creierului?

*

Orice viermuș care s-ar socoti întâiul între semenii săi ar căpăta pe dată statutul omului.

*

Dacă ar fi să mi se șteargă totul din minte, în afară de urmele a ceea ce, din tot ce-am trăit, este unic, de unde – dacă nu din setea de inexistență – ar proveni acele urme?

*

Câte ocazii ratate de a mă compromite cu Dumnezeu!

*

Bucuria nestăvilită, dacă se prelungește, e mai aproape de nebunie decât o tristețe persistentă, pe care o justifică reflecția și chiar simpla observație, în timp ce excesele celeilalte țin de o anume dereglare. E îngrijorător ca simplul fapt de a trăi să te facă vesel, în schimb e firesc să fii trist mai înainte chiar de a găgăvi primele vorbe.

*

Șansa romancierului sau dramaturgului de a se exprima deghizându-se, de a se elibera de conflictele lui și, mai mult încă, de toate personajele ce se încaieră în el! Alta-i situația eseistului, prizonier al unui gen ingrat în care-ți proiectezi dezacordurile lăuntrice numai contrazicându-te la fiecare pas. Mai liber ești în aforism – triumf al unui eu dezagregat...

*

Mă gândesc în clipa aceasta la cineva pe care-l admiram fără rezerve, care nu și-a ținut nici una din promisiuni și care, dezamăgindu-i pe toți cei ce crezuseră în el, a murit cum nu se poate mai mulțumit.

*

Cuvântul compensează ineficienta leacurilor și vindecă majoritatea bolilor noastre. Palavragiul nu prea dă prin farmacii.

*

Stupefiantă lipsă de necesitate: Viața, încropeală, capriciu al materiei, chimie efemeră...

*

Marea, singura originalitate a iubirii e că ne face să nu deosebim fericirea de nefericire.

*

Scrisori, scrisori ce trebuie scrise. Asta, de pildă... dar nu izbutesc: brusc, mă simt incapabil să *mint*.

*

În parcul afectat, la fel ca și conacul, demențialelor opere de caritate, vezi peste tot băbuțe ținute în viață cu tratamente și operații. Înainte agonizai la tine acasă, în demnitatea singurătății și părăsirii; acum muribunzii sânt adunați, sânt îndopați și li se prelungește cât mai mult indecenta agonie.

*

De-abia am scăpat de un defect, că altul se grăbește să-i ia locul. Echilibrul nostru există cu prețul acesta.

*

Cuvintele mi-au devenit atât de străine, încât a intra în contact cu ele capătă proporții de faptă eroică. Nu mai avem nimic să ne spunem, iar dacă mă servesc de ele e pentru a le înfiera, regretând totodată, în taină, o ruptură mereu iminentă.

*

În parcul Luxembourg, o femeie de vreo patruzeci de ani, aproape elegantă dar cu un aer mai curând bizar, vorbea pe un ton afectuos, chiar pasionat, cu cineva pe care nu-l vedeam... Ajungând-o din urmă, am văzut că ținea la piept o maimuțică. S-a așezat în cele din urmă pe o bancă, unde și-a continuat monologul cu aceeași căldură. Trecând pe lângă ea, primele cuvinte auzite au fost: «Știi, sânt sătulă de toate.» M-am depărtat, neștiind pe cine să compătimesc mai mult: pe ea sau pe confidenta ei.

*

Omul va dispărea – era până acum convingerea mea neclintită. Între timp mi-am schimbat părerea: *trebuie* să dispară.

*

Repulsia pentru tot ce-i omenesc e compatibilă cu mila, aș spune chiar că aceste reacții sânt dependente, dar nu simultane. Doar cel care-o cunoaște pe prima este capabil s-o încerce intens pe a doua.

*

Adineaori, senzația de a fi ultima versiune a Totului. Lumile se învârtteau în juru-mi. Nici cea mai mică urmă de dezechilibru. Era doar ceva cu mult *mai presus* de ceea ce-i îngăduit să simți.

*

Să te trezești înflorat, întrebându-te dacă, în fond, cuvântul *sens* are vreo noimă, și apoi să te miri că nu mai poți să adormi!

*

E caracteristica durerii să nu-i fie rușine să se repete.

*

Un foarte vechi prieten mă anunță că s-a decis să-și pună capăt zilelor; îi răspund că nu trebuie să se grăbească prea tare, că ultima parte a jocului nu e complet lipsită de interes și că poți ajunge la un compromis până și cu Intolerabilul, cu condiția să nu uiți nici o clipă că totul e o cacialma, cacialma generatoare de suplicii...

*

Pentru că a scris «Nimic» la data ce avea să însemne începutul pierzaniei sale, Ludovic al XVI-lea este taxat drept imbecil de două secole încoace. Din punctul acesta de vedere, sântem cu toții imbecili: care dintre noi se poate lăuda că a sesizat începutul exact al prăbușirii sale?

*

Lucra și producea, se lansa în generalizări masive și se mira el singur de fecunditatea sa. Nu cunoștea, spre fericirea lui, coșmarul nuanței.

*

A exista – o rătăcire atât de evidentă, încât dobândește prestigiul unei infirmități ideale.

*

Să regăsești în tine toate instinctele josnice de care te rușinezi. Dacă-s atât de puternice la cel ce încearcă să scape de ele, cât trebuie să fie de virulente la cei care, lipsiți de un minimum de luciditate, nu vor ajunge nicicând să se supravegheze și cu atât mai puțin să se urască.

*

În plin succes sau eșec, adu-ți aminte de modul în care ai fost conceput. Nimic mai bun ca să învingi euforia sau revolta.

*

Doar planta se apropie de «înțelepciune»; animalul nu e făcut pentru ea. Cât despre om... Natura ar fi trebuit să rămână la vegetal în loc să se discrediteze, din gust pentru insolit.

*

Tinerii și bătrânii, precum și ceilalți, cu toții detestabili, nu pot fi îmblânziți decât prin lingușeală, ceea ce, până la urmă, îi face și mai detestabili.

*

«Cerul nu e deschis pentru nimeni... și nu se va deschide decât după sfârșitul lumii.» (Tertulian)

Rămâi perplex văzând că după un asemenea avertisment oamenii au continuat să se agite. Istoria – fruct al unei incredibile încăpățănări!

*

Dorothea von Rodde-Schloezer, însoțindu-l la Paris pe soțul ei, primar al orașului Lubeck, la ceremoniile încoronării lui Napoleon, scria: «Sânt atâția nebuni pe pământ, și mai ales în Franța, că e o joacă pentru acest scamator corsican să-i facă să danseze după fluierul lui, ca niște marionete. Toți îl urmează pe acest dresor de șobolani și nimeni nu întreabă unde-i duce.»

Epocile de expansiune sânt epoci de delir; cele de decadență și de repliere, prin comparație, sânt înțelepte, chiar prea înțelepte, și de aceea aproape la fel de funeste ca primele.

*

Opinii, da; convingeri, nu. Acesta e punctul de plecare al mândriei intelectuale.

*

Cu atât mai mult ne legăm de o ființă cu cât instinctul ei de conservare e mai nesigur, ca să nu spun mai tocit.

*

Lucrețiu: nu știm nimic precis despre viața lui. Nimic precis? – Nici măcar vag. Un destin de invidiat.

*

Nimic comparabil cu momentul când, la trezire, ne cuprinde urâtul. Ne duce miliarde de ani îndărăt, până la primele semne, până la prodromul ființei, în fapt până la însuși principiul urâtului.

*

«Nu ai nevoie să sfârșești pe cruce, căci te-ai născut crucificat.» (11 decembrie 1963)

Ce n-aș da să-mi aduc aminte ce anume a putut să-mi provoace o disperare atât de insolentă!

*

Ne amintim dezlănțuirea lui Pascal, în *Provinciale*, împotriva cazuistului Escobar, care, după mărturia unui călător francez ce l-a vizitat în peninsulă, habar n-avea de aceste atacuri. Pe deasupra, era aproape necunoscut în propria-i țară.

Încurcături și irealitate – ori încotro te-ntorci.

*

Atâția prieteni și dușmani, ce ne înconjurau cu egal interes, dispăruți unul după altul. Ce ușurare! Să poți în fine să te relaxezi, să nu-ți mai pese nici de critica, nici de decepțiile lor.

*

Să emiți asupra oricărui subiect, inclusiv moartea, opinii ireconciliabile e unica modalitate de a nu trișa.

*

După Asanga și școala sa, triumful binelui asupra răului nu e decât o victorie a măyei asupra ei înseși; de asemeni, a pune capăt transmigrației prin iluminare e ca și cum «un rege al iluziei l-ar birui pe alt rege al iluziei» (Mahāyānasūtralāmkāra).

Hindușii au avut curajul să așeze iluzia mai presus de orice, să facă din ea un substitut al eului și al lumii și s-o convertească în dar suprem. Conversiune importantă, etapă ultimă și fără ieșire. Ce-i de făcut? Orice extremitate, chiar și eliberarea, fiind o fundătură, cum să ieșim din ea pentru a regăsi Posibilul? Poate ar trebui să coborâm nivelul dezbaterii, să

înzestrăm lucrurile cu o brumă de realitate, să restrângem hegemonia lucidității, să cutezăm a susține că tot ce pare să existe există-n felul său, apoi, sătui de a tot bate câmpii, să schimbăm subiectul...

Acea nefastă clarviziune

Fiecare eveniment nu e decât un semn rău prevestitor, unul în plus. Din când în când totuși, câte-o excepție pe care cronicarul o umflă ca să creeze iluzia neprevăzutului.

*

Cea mai bună dovadă că invidia este universală – faptul că ea răbufnește chiar și la nebuni în scurtele lor răstimpuri de luciditate.

*

Toate anomaliile ne fascinează și în primul rând Viața, anomalie prin excelență.

*

Stând în *picioare*, admiți fără să dramatizezi că fiecare clipă ce trece dispare pentru totdeauna; *culcat*, această evidență pare într-atât de inacceptabilă, că dorești să nu te mai scoli niciodată.

*

Eterna reîntoarcere și progresul: două nonsensuri. Ce mai rămâne? – Să ne resemnăm cu devenirea, cu surprize ce nu sânt surprize, cu urgii ce s-ar vrea insolite.

*

Ce-ar fi să începem prin a-i stârpi pe toți cei care nu pot respira decât pe o scenă!

*

Prin fire – vehement, prin opțiune – șovăielnic. De care parte să-nclin? Pentru *cine* să mă decid? Cărui *eu* să mă alătur?

*

Îți trebuie virtuți și vicii tenace ca să te ții la suprafață, ca să salvezi acea aparență activă de care ai nevoie pentru a rezista seducției naufragiului ori a suspinului.

*

«Vorbiți adesea de Dumnezeu. – Un cuvânt de care nu mă mai servesc»,
îmi scrie o fostă călugăriță.

Nu toți au șansa de-a se fi scârbit de el!

*

La cumpăna acelor nopți când, în lipsa unui confident, nu ne rămâne
decât Cel ce timp de veacuri și milenii a jucat acest rol.

*

Ironia, acea impertinență nuanțată, ușor veninoasă, e arta de a ști să te
oprești la timp. Cea mai mică îngroșare o risipește. Dacă ai tendința să
însiști, riști să te pierzi împreună cu ea.

*

Minunat este că fiecare zi ne aduce un nou motiv de a dispărea.

*

De vreme ce nu ne amintim decât de umilințe și înfrângeri, restul la ce
ne-o mai fi folosit?

*

Când încerci să deslușești fondul vreunui lucru, indiferent care, îți vine
pofta să te tăvălești pe jos. Eu cel puțin așa răspundeam cândva întrebărilor
capitale, întrebărilor fără răspuns.

*

Deschizând un manual de preistorie, dau peste câteva specimene ale
străbunilor noștri, siniștri la culme. Așa trebuie să fi fost, n-am nici o
îndoială. De silă și de rușine, am închis cartea repede, știind prea bine c-am
s-o redeschid de fiecare dată când voi avea de meditat asupra genezei
ororilor și ticăloșiilor noastre.

*

Viața secretează anti-viață, iar această comedie chimică, în loc să ne
îndemne să zâmbim, ne macină și ne scoate din minți.

*

Nevoia de a ne sfâșia ne scutește de nevoia de a crede.

*

Dacă turbarea era un atribut al Cerului, de mult mi-aș fi depășit statutul de simplu muritor.

*

Existența s-ar putea justifica dacă fiecare s-ar comporta ca și cum ar fi ultima persoană în viață.

*

Ignațiu de Loyola, chinuit de scrupule a căror natură n-o precizează, povestește că-l bântuise gândul sinuciderii. Chiar și pe el! Această tentație e neîndoiește mai răspândită și mai înrădăcinată decât se crede. În fapt, ea este onoarea omului, până ce va ajunge să fie datoria lui.

*

E înclinat să făptuiască doar cel ce se înșală asupra-și, cel ce ignoră motivele ascunse ale faptelor sale. Creatorul devenit sieși transparent nu mai creează. Cunoașterea de sine îl indispuie pe *daimon*. Aici e de găsit motivul pentru care Socrate n-a scris nimic.

*

Faptul că până și cei pe care-i disprețuim ne pot ofensa discreditează orgoliul.

*

Într-o lucrare admirabil tradusă din englezește, o singură scăpare: «abisurile scepticismului». Trebuia *îndoii*, căci cuvântul scepticism are în franceză o nuanță de diletantism, chiar de frivolitate, ce nu poate fi asociată cu ideea de hău.

*

Gustul pentru formula sentențioasă merge mână-n mână cu slăbiciunea pentru definiții, pentru ceea ce are cât mai puțin de-a face cu realul.

*

Tot ce poate fi catalogat e trecător. Nu dăinuiește decât ce este susceptibil de mai multe interpretări.

*

Înfruntând foaia albă de hârtie, ce Waterloo la orizont!

*

Când stai de vorbă cu cineva, oricât de mari i-ar fi meritele, nu trebuie să uiți nici o clipă că în reacțiile lui profunde nu se deosebește cu nimic de omul de rând. Din prudență, va trebui să-l menajezi, căci, la fel ca orișicare, nu suportă sinceritatea, cauză directă a cvasitotalității certurilor și resentimentelor.

*

Să fi trecut pe lângă toate formele de decădere, inclusiv reușita.

*

Nu avem nici o scrisoare de la Shakespeare. Să nu fi scris nici una? Ne-ar fi plăcut să-l auzim pe Hamlet plângându-se de excesul de corespondență.

*

Marele merit al calomniei e de a face gol în jurul tău fără să ai a mișca un deget.

*

Dezgust total în fața unei mulțimi, fie ea veselă, fie ursuză.

*

Totul se degradează dintotdeauna. Odată stabilit acest diagnostic, poți debita orice enormitate, ești chiar silit s-o faci.

*

Aproape totdeauna sântem depășiți de evenimente; ar fi destul să așteptăm pentru a înțelege că ne-am făcut vinovați de naivitate.

*

Pasiunea pentru muzică este în sine o destăinuire. Știm mai multe despre un necunoscut care se abandonează în fața ei decât despre cineva insensibil la ea, pe care-l întâlnim zi de zi.

*

În hăul negru al nopților. Nimeni, doar noi cu minutele. Fiecare din ele se face că ne ține companie, apoi fuge – dezertare după dezertare.

*

A judeca imparțial e semnul unei dereglări neliniștitoare. Cine spune *viu* spune *părtinitor*: obiectivitatea, fenomen tardiv, simptom alarmant, e începutul unei capitulări.

*

Ca să crezi că aventura umană ar putea sfârși bine, ar trebui să fii implicat în ea tot atât de puțin ca un înger sau ca un idiot.

*

Calitățile unui neofit se accentuează și se întăresc sub efectul noilor sale convingeri. Iar el o știe; ceea ce nu știe e faptul că și cusururile lui cresc în aceeași proporție. De aici îi vin iluziile și trufia.

*

«Fiii mei, sarea provine din apă, iar dacă intră în contact cu apa se dizolvă și dispare. La fel, călugărul se naște din femeie, dar dacă se apropie de femeie se dizolvă și încetează să fie călugăr.»

Acel Jean Moschus, în secolul al VII-lea, pare să fi înțeles mai bine decât, mai târziu, Strindberg sau Weininger primejdia semnalată încă în *Geneză*.

*

Orice viață este povestea unei prăbușiri. Biografiile sânt atât de captivante tocmai pentru că eroii – iar lașii deopotrivă – se străduiesc să inoveze în arta deingoladei.

*

Cum am putut măcar o clipă să accept ceea ce nu este veșnic? – Mi se întâmplă totuși s-o fac, în chiar clipa asta, de pildă.

*

Dezamăgit de toți, ajungi inevitabil să fii dezamăgit și de tine însuși; dacă nu cumva ai început cu tine.

*

«De când îi studiez pe oameni, n-am învățat decât să-i iubesc și mai mult», scria Lavater, contemporan al lui Chamfort.

Asemenea remarcă, firească la locuitorul unui cătun helvet, i-ar fi părut de o naivitate deplasată parizianului, obișnuit al saloanelor.

*

Regretul că nu s-au înșelat ca toți ceilalți, furia că au văzut lucrurile așa cum sânt – iată nefericirea secretă a multora din cei treziți la realitate.

*

Cum am putut măcar o clipă să accept ceea ce nu este veșnic ? - Mi se întâmplă totuși s-o fac, în chiar clipa asta, de pildă.

*

Fiecare se agață cum poate de steaua lui nenorocoasă.

*

Pe măsură ce înaintezi în vârstă, pricepi tot mai bine că, deși te crezi eliberat de toate, de fapt nu ești eliberat de nimic.

*

Pe o planetă cuprinsă de cangrenă ar trebui să ne abținem de a mai face proiecte, dar facem mereu, optimismul fiind, cum se știe, un tic de muribund.

*

Meditația este o stare de trezie întreținută de o dereglare misterioasă, care-n același timp e pustiire și binecuvântare.

*

Nu accepta să trăiască la remorca lui Dumnezeu.

*

Păcat original și Transmigrație: amândouă consideră destinul o *ispășire*, și este totuna dacă e vorba de păcatul primului om sau de cele pe care le-am comis în existențele noastre anterioare.

*

Ultimele frunze cad rotindu-se. Ți trebuie o mare doză de insensibilitate ca să faci față toamnei.

*

Credem că avansăm către un țel sau altul, uitând că în realitate nu avansăm decât spre țelul ultim, adică spre falimentul tuturor țelurilor.

*

Nicicând ireală, Durerea e o sfidare a ficțiunii universale. Ea are marea șansă de a fi singura senzație înzestrată cu un conținut, dacă nu și cu un sens!

*

Despondency. – Acest cuvânt englezesc încărcat cu toate nuanțele decepției va fi fost cheia anilor mei, blazonul clipelor mele, al curajului meu negativ, al efortului meu de invalidare a oricărui viitor.

*

Când nu mai ai dorința să te manifesti îți găsești refugiul în muzică, această providență a abulicilor.

*

Motivele de a stăruî întru ființă par tot mai puțin întemeiate: urmașilor noștri le va veni mai ușor decât nouă să se debaraseze de o asemenea încăpățănare.

*

De cum te încearcă o certitudine, neîncrederea în tine și în ceilalți dispare. Încrederea, sub toate formele ei, este izvor de acțiune, așadar de eroare.

*

Când întâlnești un om *adevărat*, surpriza e atât de mare, că te întrebi de nu cumva ești victima unei orbiri.

*

La ce bun să faci inventarul cărților consolatoare, de vreme ce sânt o puzderie și numai două-trei contează?

*

Dacă vrei să nu plesnești de furie, lasă-ți memoria în pace, abține-te să scormonești în ea.

*

Tot ce se supune legilor vieții, adică tot ce putrezește, îmi inspiră gânduri atât de contradictorii încât frizează nebunia.

*

Să trăiești cu spaima de a te plictisi oriunde, chiar și în Dumnezeu... Cred că obsesia acestui plictis suprem este motivul neîmplinirii mele spirituale.

*

Epicureism sau stoicism – pentru care să optez? Trec de la unul la altul și, cel mai adesea, le sânt credincios amândurora deodată – acesta fiind modul meu de a îmbrățișa adevărurile la care ținea Antichitatea înainte de năvălirea dogmelor.

*

E meritul inerției că ne ferește de inflația în care cad nu puțini din exces de orgoliu, de muncă sau de talent. Poate nu e o consolare, dar cel puțin te simți măgulit să poți spune că mori fără a-ți fi dat întreaga măsură.

*

Să-ți fi strigat pe toate drumurile îndoielile, pretinzând totodată că aparții acelei școli de discreție care e scepticismul.

*

Pisălogii, furându-ne timpul, ne fac un serviciu imens, căci ne împiedică să arătăm tot ce sântem în stare.

*

Ne e permis să iubim pe oricine, mai puțin pe semenii noștri, tocmai pentru că ne seamănă.

Faptul acesta explică – el singur – de ce istoria e ceea ce este.

*

Majoritatea bolilor ne vin de departe, de la unul sau altul dintre strămoșii noștri, ruinat de excese. Sântem pedepsiți pentru abuzurile lui: nu e deloc nevoie să bem – a facut-o el în locul nostru. Acea mahmureală ce ne surprinde atâta e prețul pe care-l plătim pentru euforiile lui.

*

Treizeci de ani de extaz în fața Țigării. Acum, când îi văd pe alții închinându-se fostului meu idol, nu-i înțeleg, îi consider smintiți sau netoți. Dacă un «viciu» pe care l-ai învins îți devine străin într-o asemenea măsură, cum să nu rămâi perplex în fața celui pe care nu l-ai practicat?

*

Ca să-ți amăgești melancolia, trebuie să te miști neîncetat. Cum te oprești, cum se trezește, dac-o fi ațipit cumva vreodată.

*

Pofta de lucru îmi vine doar când am o întâlnire. – La care merg întotdeauna convins că am ratat o ocazie unică de a mă depăși.

*

«Nu mă pot lipsi de lucrurile care mă lasă indiferentă», spunea adesea ducesa du Maine.

Frivolitatea, la nivelul acesta, e un preludiu la renunțare.

*

Dacă Atotputernicului i-ar fi dat să-și imagineze ce povară îmi e uneori fapta cea mai mărunță, cu siguranță că n-ar pregeta, într-un acces de milostenie, să îmi cedeze locul lui.

*

Neștiind încotro să te-ndrești, să îndrăgești gândirea discontinuă, reflex al unui timp făcut țăndări.

*

Ceea ce *știi* distruge ceea ce *vreau*.

*

Ajuns acasă, după o incinerare. Demonetizare instantanee a Veșniciei și a tuturor cuvintelor mari.

*

Prostrație fără margini, apoi dilatare dincolo de hotarele lumii și de puterea de a îndura a creierului.

*

Gândul morții îi înrobește pe cei pe care-i bântuie. El nu eliberează decât la început; apoi degenerează în obsesie încetând astfel să fie gândire.

*

Lumea este un accident al lui Dumnezeu, *accidens Dei* – Cât pare de adevărată formula lui Albert cel Mare!

*

Când ne apasă urâtul – și datorită lui – ne amintim de acele josnicii ale noastre pe care le-am ascuns în cel mai adânc cotlon al memoriei. Urâtul e cel ce ne dezgroapă remușcările.

*

În vinele noastre curge sânge de macac. Dacă ne-am gândi la asta mai des, am sfârși prin a ne abandona misiunea. Gata cu teologia, gata cu metafizica – altfel spus gata cu divagațiile, cu aroganța, cu lipsa de măsură, gata cu toate...

*

Este oare de conceput să aderi la o religie fondată de *altul*?

*

Tolstoi, ca predicator, are scuza de-a fi avut doi discipoli ce și-au asumat consecințele practice ale dăscălelilor lui: Wittgenstein și Gandhi. Primul și-a împărțit avutul; al doilea nu avea ce împărți.

*

Lumea începe și se sfârșește cu noi. Nu există decât conștiința noastră, ea este totul, iar acest tot dispăre o dată cu ea. Murind, nu părăsim nimic. Pentru ce, atunci, atâtea mofturi în jurul unui non-eveniment?

*

Vine o vreme când nu te mai imiți decât pe tine însuși.

*

Când te trezești din somn tresărind și vrei s-adormi din nou, trebuie să alungi orice veleitate de gândire, orice început de idee. Căci ideea clar formulată, ideea explicită e cel mai mare dușman al somnului.

*

Personaj înfiorător, neînțeleșul se crede buricul pământului. Mai tari decât sarcasmele lui vor fi elogiile pe care și le-aduce neîncetat și care-l compensează din plin pentru cele ce nu i-au fost acordate. De-ar veni mai curând norocoșii – rari, ce-i drept – care, pentru c-au izbândit, știu la nevoie să fie și modești! Oricum, ei nu se omoară cu cârteala, iar vanitatea lor ne este mângâiere pe lângă ifosele neînțeleșilor.

*

Credința ne tentează din când în când pentru că ne propune o umilință mai acceptabilă: e totuși preferabil să te găsești în poziție de inferioritate în fața unui zeu decât a unui hominid.

*

Nu poți să consolezi pe cineva decât ținându-i isonul în mahnirea lui, și asta până ce mahnitul se satură să mai fie astfel.

*

Atâtea amintiri care irump fără necesitate aparentă – ne servesc oare la altceva decât să ne dezvăluie că o dată cu vârsta devenim străini vieții

noastre, că acele «evenimente» îndepărtate nu mai au nimic de-a face cu noi și că la fel se va întâmpla într-o zi cu însăși viața aceasta?

*

Revelația misticului cum că *totul este nimic* nu-i decât o etapă preliminară la topirea în acel tot care, în chip miraculos, capătă existență, adică devine cu adevărat *totul*. – Conversiunea aceasta nu avea să se producă în mine, partea pozitivă, partea luminoasă a misticii fiindu-mi interzisă.

*

Între exigența de a fi clar și tentația de a fi obscur, imposibil de hotărât care merită mai multă considerație.

*

După ce i-ai trecut în revistă pe toți cei care-ar trebui invidiați, să-ți dai seama că nu ți-ar plăcea să-ți schimbi soarta cu nici unul din ei. Toată lumea are această reacție. Cum să-ți explici atunci că invidia e cea mai veche și cea mai puțin tocită dintre metehne?

*

Nu-ți va veni ușor să nu-i porți pică prietenului care, într-un acces de nebunie, te-a insultat. Degeaba îți repeți că, ieșindu-și din minți, nu mai era el însuși, reacționezi ca și cum, o dată în viață, ți-ar fi dezvăluit o taină bine păstrată.

*

Dacă Timpul ar fi un patrimoniu, un *bun*, moartea ar fi cea mai cumplită formă de spoliere.

*

Faptul de-a nu ne răzbuna ne încântă doar pe jumătate, dat fiind că nu vom ști niciodată dacă reținerea noastră are la bază noblețea sau lașitatea.

*

Cunoașterea – sau crima indiscreției.

*

Să contezi zadarnic pe șansa de a fi singur. Mereu escortat de tine însuși!

*

Unde nu e voință, nu e conflict: o lume de abulici nu cunoaște tragedia. Cu toate astea, lipsa voinței poate fi resimțită mai dureros decât o soartă tragică.

*

Ne împăcăm, de bine de rău, cu ideea oricărui faliment, cu excepția morții, a falimentului prin excelență.

*

Când ai comis o josnicie, te codești s-o asumi, să-i spui pe nume vinovatului, te pierzi în reflecții fără sfârșit, care nu sânt decât o josnicie în plus, atenuată totuși de jongleriile rușinii și ale remușcării.

*

Ușurarea să descoperi, la venirea zorilor, că e fără de folos să cobori până în miezul vreunui lucru.

*

Dacă acela pe care-l numim Dumnezeu n-ar fi simbolul prin excelență al singurătății, niciodată nu i-aș fi acordat nici cea mai mică atenție. Dar, fiind interesat dintotdeauna de monștri, cum l-aș fi putut uita pe adversarul lor, mai singur decât ei toți la un loc?

*

Orice victorie este, mai mult sau mai puțin, o minciună. Ea nu ne atinge decât la suprafață, pe când o înfrângere, oricât de mărunță, ne lovește în ce avem mai profund, ținându-și trează acolo amintirea, astfel încât, orice s-ar întâmpla, putem conta pe compania ei.

*

Cât vid am adunat în mine, păstrându-mi totuși statutul de individ! Ce miracol că nu am explodat sub o atât de grea povară de inexistență!

*

Fără parfumul de Incurabil ce stăruie în urmă-i, plictisul ar fi mai greu de îndurat decât orice altă năpastă.

*

Conștiința micimii mele mă strivea. Nici un argument nu putea s-o combată, nici s-o atenueze. Degeaba invocam cutare sau cutare ispravă, nu-mi era de nici un folos. «Nu ești decât un figurant», îmi repeta o voce categorică. Până la urmă, ieșindu-mi din fire, i-am replicat cu voită emfază: «Întreci măsura tratându-mă astfel. Chiar crezi că poate fi oricine, până una alta, dușmanul declarat al planetei, ba chiar al macrocosmosului?»

*

A muri înseamnă a da dovadă că-ți cunoști interesul.

*

Cu câtă bucurie salutăm dezertarea clipei ce se desface de celelalte clipe, ce se eliberează de ele și le trădează!

*

De-am ști ce *oră* e în creierul nostru!

*

Afară de cazul că s-ar schimba pe de-a-ntregul, ceea ce nu se întâmplă nicicând, nimeni nu poate să vină de hac contradicțiilor sale. Doar moartea ne ajută s-o facem, înscriind astfel puncte în competiția cu viața și luându-i-o înainte.

*

Să fi inventat surâsul ucigaș.

*

Timp de milenii, n-am fost decât muritori; iată-ne în fine promovați la rangul de muribunzi.

*

Și când te gândești că ne puteam lipsi de a trăi tot ce-am trăit!

*

Pe foaia imaculată, o musculiță alerga de zor. «La ce atâta grabă? Unde te duci? Ce cauți? Lasă-te păgubașă!» am strigat în miez de noapte. Aș fi fost atât de fericit s-o văd că se dezumflă! Să-ți faci discipoli este mai greu decât se crede.

*

«De ce fragmente?» îmi reproșa tânărul filozof. – «Din lene, din frivolitate, din silă dar și din alte motive...» – Și cum nu găseam nici unul, m-am lansat în explicații prolixе ce i s-au părut serioase și au sfârșit prin a-l convinge.

*

Franceza: idiom ideal pentru a exprima cu eleganță sentimente echivoce.

*

Într-o limbă de împrumut ești *conștient* de cuvinte, ele există nu în tine, ci în afara ta. Acest interval dintre tine însuși și mijlocul tău de exprimare explică de ce e greu, chiar imposibil să fii poet în alt idiom decât acela în care te-ai născut. Cum să extragi vreo substanță din cuvinte ce nu au rădăcini în tine? Noul venit trăiește la suprafața verbului, nu poate traduce într-o limbă învățată târziu acea agonie subterană din care izvorăște poezia.

*

Mistuit de dorul paradisului, fără să fi cunoscut nici un singur acces de credință adevărată.

*

Bach în mormântul său. L-am văzut așadar, ca atâția alții, grație uneia din acele indiscreții ce sânt specialitatea groparilor și ziariștilor, și de atunci nu încetez să mă gândesc la orbitele lui ce n-au nimic original, decât că proclamă neantul pe care el l-a negat.

*

Cât timp va mai exista măcar un singur zeu *în picioare*, misiunea omului nu va fi încheiată.

*

Domnia insolubilului se întinde cât vezi cu ochii. Satisfacția pe care o simțim în fața acestui tablou e totuși umbrită. Ce dovadă mai bună că sântem dintru început contaminați de speranță?

*

La urma urmei, nu mi-am pierdut timpul, m-am vânzolit și eu, ca orișicare, în acest univers aberant.